

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

TECHNOLOGICKÁ FAKULTA

Institut mezioborových studií Brno

**Meze a možnosti environmentálního vzdělávání
ve veřejné správě**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Aleš Máchal

Vypracovala:

Radka Čáslavová

Brno 2006

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Meze a možnosti environmentálního vzdělávání ve veřejné správě“ vypracovala samostatně a s pomocí uvedené literatury.

.....
Čáslavová Radka

Poděkování:

Děkuji vedoucímu této práce za podnětné připomínky, děkuji úředníkům veřejné správy za čas, který věnovali mým dotazům i vyplnění dotazníků.

Radka Čáslavová

Brno, 8. dubna 2006

OBSAH

Úvod	5
1 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) v České republice	8
1.1 Pojmy	9
1.2 Historie	10
1.3 Současný stav EVVO	12
1.4 Související zákony	15
1.5 Dílčí závěr	17
2 Oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty	18
2.1 Školství	21
2.2 Podnikatelská sféra	28
2.3 Veřejnost	30
2.4 Veřejná správa	34
2.4.1 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta ve státní správě	38
2.4.2 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta při výkonu samosprávy	40
2.5 Dílčí závěr	44
3 Veřejná správa a environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v rámci Jihomoravského kraje	47
3.1 Dotazníkové šetření	52
3.2 Popis zjištěného stavu	53
3.3 Dílčí závěr	56
Závěr	57
Resumé	62
Informační zdroje	63
Přílohy	65

ÚVOD

Tato práce se zabývá environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou ve veřejné správě a hledáním jejich možností a mezí. Nejprve vymezím pojem environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.

„Rozumí se tím:

- *předávání soustavy znalostí a dovedností týkajících se zákonitostí biosféry, vztahů člověka a životního prostředí, problémů životního prostředí z globálního i lokálního hlediska a možností i způsobů dosažení udržitelného rozvoje,*
- *rozvinutí schopností uvažovat v souvislostech a chápat interakci přístupů ekologických, technicko technologických, ekonomických i sociálních,*
- *podněcování aktivity a tvořivosti zaměřené k žádoucímu jednání,*
- *ovlivňování vztahu k přírodě, odpovědnosti za jednání vůči prostředí, ohleduplnosti a spolupráce v mezilidských vztazích,*
- *působení na utváření hierarchie životních hodnot a celku životního stylu ve smyslu potřeb udržitelného rozvoje.“ (Koncepce EVVO ve Zlínském kraji, kol. autorů, 2004)*

Na podzim roku 2000 schválila vláda Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, jež tvoří hlavní osu vzdělávání, výchovy a osvěty v environmentální oblasti. Doplněná verze pak vyšla v roce 2003.

„Státní program EVVO ČR je základní strategický dokument zajišťující dlouhodobý rozvoj EVVO v ČR. Obsahuje východiska, komentuje současný stav, stanovuje cíle, nástroje a úkoly dle oblastí působení.

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty pro Českou republiku přijala vláda usnesením č. 1048/2000, jako součást implementace směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí, která byla později nahrazena směrnicí č. 2003/4/ES. V souvislosti se zrušením okresních úřadů bylo usnesení vlády č. 1048/2000 dále upraveno usneseními vlády č. 1010/2002 a usnesením č. 96/2002.

Neoddělitelnou součástí tohoto usnesení je jeho příloha - Akční plán SP EVVO ČR na léta 2001-2003, a dále na léta 2004-2006, který byl následně schválen usnesením vlády č. 991/2003. Realizace Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty má těžiště v krajích a regionech. Na jeho základě postupně vznikají v České

republice krajské koncepce nebo strategie EVVO.“ (volně dle Státního programu EVVO v ČR, 2003)

„Stěžejním cílem je zvýšení povědomí a znalostí obyvatel o životním prostředí. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta nepatří pouze do profesní přípravy jednotlivých oborů a odborností, ale náleží do základů všeobecného vzdělání, které získáme výchovou v rodině i ve školách, celoživotním sebevzděláváním, vlastními zkušenostmi a citem.“ (Státní program EVVO v ČR, 2000)

At' chceme nebo ne, každého z nás se environmentální problematika v životě různě dotýká. Naše postoje pak závisí na míře a kvalitě dostupných informací.

Cílem této práce je zmapování současného stavu úrovně environmentálního vzdělávání ve veřejné správě a zkoumání možností a mezí tohoto vzdělávání. V teoretické části jsem nastínila historii a pojmy environmentálního vzdělávání (cíle, východiska, obsah). V širším kontextu jsem se dotkla oblastí školství, veřejnosti, podnikatelské sféry a veřejné správy obecně. V jednotlivých oblastech jsem uvedla obsah, možnosti a meze environmentálního vzdělávání.

Druhá část práce se zabývá environmentálním vzděláváním ve veřejné správě v užším slova smyslu. Naznačila jsem systém vzdělávání a jeho zákonná východiska. Zkoumala jsem environmentální vzdělávání úředníků, a to průzkumem vzdělávacího systému ve veřejné správě v rámci Jihomoravského kraje. Dotazníkové šetření zaměřené na environmentální vzdělávání ve veřejné správě a na postoje úředníků k principům trvale udržitelného života (rozvoje) tvoří závěrečnou část bakalářské práce.

Pracovní hypotézy

Kvalitní vzdělávání je předpokladem správného pracovního výkonu. Proto v této práci zjišťuji, jaký vzdělávací systém ve veřejné správě funguje a jak je naplňován. Konkrétněji se budu věnovat vzdělávání environmentálnímu. Pracovní hypotéza předpokládá určité mezery ve vzdělávacím systému veřejné správy v environmentální oblasti. Jejich nalezení a odstranění či nabídka jiných řešení, by měly vést ke zkvalitnění environmentálního vzdělávání, a tím i pracovních výkonů úředníků. Což povede k důslednější ochraně životního prostředí.

Použité metody a techniky

Základní přístup je systémový. Na základě analýzy dostupných materiálů je připravena teoretická část práce. Takto získané informace jsou doplňovány metodou volného i řízeného rozhovoru o poznatky z několika pracovišť veřejné správy. Jsou to úřady městských částí v Brně-Komíně a Brně-Králově Poli, Magistrát města Brna, Krajský úřad Jihomoravského kraje a Ministerstvo životního prostředí. Pro získání co nejobjektivnějších informací k tématu jsem kontaktovala akreditované instituce pro vzdělávání veřejné správy - firmu Rentel, a.s. a Institut státní správy Praha. K získání informací „z terénu“, tedy přímo od úředníků, byl zhotoven dotazník. Obsah dotazníku jsem konzultovala se sociologem. Jednotlivé otázky jsou zpracovány procentuálně, část logickým a induktivním vyhodnocením. Na základě získaných poznatků byl vyvozen závěr. Vyhodnocenou skutečnost jsem porovnávala s pracovní hypotézou a na tomto podkladě určila možnosti a meze environmentálního vzdělávání ve veřejné správě. Návrh možných opatření je součástí závěru bakalářské práce.

1 Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta

„Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)

Počátek této výchovy najdeme již v 60. letech 20. století jako „výchovu k ochraně přírody“. Od 80. let v souvislosti s postupným uvědomováním si důležitosti tématu ochrany přírody a jeho souvislosti s kvalitou života se zájem o tuto problematiku zvyšoval, i když oficiální představitelé státu (ČSSR) ji, v duchu vládních hesel, odsouvali jako nepodstatnou, či přímo označovali za protistátní. Postupně se pojem „výchova k ochraně přírody“ diferencoval a zpřesňoval. Přes komplexnější název „výchova k péči o životní prostředí“ až k nyní používanému pojmu „environmentální výchova, vzdělávání a osvěta“. **„Environmentální výchova“** zahrnuje informace, aktivity a vědomosti v souvislosti se školní, mimoškolní či rodinnou výchovou. **„Environmentální vzdělávání“** zahrnuje také další vzdělávání odborných pracovníků a pracovníků ve veřejné správě. **„Osvětou“** pak rozumíme cílené působení na veřejnost.

„Smyslem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je dosažení takového stavu, kdy jsou občané objektivně informováni o stavu a vývoji životního prostředí a získávají k prostředí vztah, který je základem šetrného a předvídatelného chování a jednání. To vyžaduje určité znalosti a dovednosti a hlavně silnou motivaci. Lidé většinou ztratili přímý kontakt s přírodou, a proto si neuvědomují tak jako dříve, jak je pro ně zdravé a funkční prostředí důležité. Z tohoto důvodu je třeba je k tomuto ekologickému povědomí vést.

EVVO zahrnuje tři základní směry působení, které mají být v praxi neoddělitelně propojeny. Prvním je poskytnutí informací a vzdělání, potřebných k ochraně životního prostředí (ekologická gramotnost). To může být zprostředkováno různými cestami, jako jsou zpravodaje, vývěsky, přednášky, školení, odborná literatura, masmédiá apod.

Druhým je vytvoření mravně a citově podloženého vztahu k prostředí, směřujícího ke způsobu života příznivému pro životní prostředí i pro jedince samého (ekologická etika). Cesty: umění, účast na akcích, vlastní práce, zájmová činnost, vedení příkladem apod.

A třetím je zprostředkování takových dovedností, které umožní ekologicky přijatelný způsob života. Cestou je praktická činnost pro životní prostředí (zpočátku pod odborným vedením), zapojení do konkrétních projektů apod.“ (www.ceu.cz)

V následujících podkapitolách objasním používané pojmy, širší historický kontext a cíle jednotlivých skupin.

1.1 Pojmy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

„ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVA A OSVĚTA, rozumí se tím:

- *předávání soustavy znalostí a dovedností týkajících se zákonitostí biosféry, vztahů člověka a životního prostředí, problémů životního prostředí z globálního i lokálního hlediska a možností i způsobů dosažení udržitelného rozvoje,*
- *rozvinutí schopností uvažovat v souvislostech a chápat interakci přístupů ekologických, technicko technologických, ekonomických i sociálních,*
- *podněcování aktivity a tvořivosti zaměřené k žádoucímu jednání,*
- *ovlivňování vztahu k přírodě, odpovědnosti za jednání vůči prostředí, ohleduplnosti a spolupráce v mezilidských vztazích,*
- *působení na utváření hierarchie životních hodnot a celku životního stylu ve smyslu potřeb udržitelného rozvoje.“ (Koncepce EVVO ve Zlínském kraji, kol. autorů, 2004)*

„EKOLOGIE (v původním, užším slova smyslu) je vědní obor zabývající se vzájemnými vztahy mezi organismy a jejich prostředím, ekologie zkoumá především organizaci a fungování ekosystémů.“ (Zákon č. 17/92 o životním prostředí)

„ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ - soubor veškerých činitelů, se kterými přichází do styku živý subjekt (organismus, populace, člověk, lidská společnost) a podmínek, kterými je obklopen, tj. vše, co na subjekt přímo i nepřímo působí. Obsah pojmu ž. p. se velmi často zužuje na životní prostředí člověka, lidské společnosti.“

„Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“ (Zákon č. 17/92 o životním prostředí)

Někdy se také setkáme s pojmem „environmentální“. Vychází z anglického „environmental“ a překládá se jako **environmentální** či „životněprostředíový“.

„ENVIRONMENTALISTIKA je nauka o životním prostředí, využívá poznatků vědního oboru ekologie, zkoumá mechanismy působení člověka na ekosystémy, zabývá se prevencí znečišťování životního prostředí, nápravou vzniklých škod a prevencí nežádoucích zásahů. Environmentalistika zahrnuje např. také ochranu přírody, monitoring složek životního prostředí, využívání přírodních zdrojů, nakládání s energiemi, péči o zdraví lidské populace apod.“ (Máchal - Špetka dobromysli, 1996)

„TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“

„EKOSYSTÉM je funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.“

„OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.“ (Zákon č. 17/1992 o životním prostředí)

1.2 Historie environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Ekologická výchova vznikala jako reakce na globální problémy lidstva v 70. letech 20. století. Zpočátku byla záležitostí více či méně osvícených skupin lidí, zabývajících se problematikou životního prostředí. Můžeme sem zařadit vědce, politiky, učitele, novináře aj. Postupně se objevovala různá hnutí i občanská sdružení, zabývající se životním prostředím a související problematikou profesionálně. U nás se objevuje v 80. letech.

Mezi významnými propagátory ekologické výchovy najdeme mnoho učitelů. Jejich působení se projeвило v mladé generaci nebývalou aktivitou na ochranu životního prostředí. Vznikaly různé ekologické organizace. Společné úsilí vedlo k zakotvení ekologické výchovy do vzdělávacího systému naší země a vedlo ke změnám mnohých právních norem týkajících se ochrany životního prostředí.

„Věda kráčela cestou stále užších specializací, o zkoumání vzájemných souvislostí v přírodních a člověkem pozměněných ekosystémech nebyl valný zájem. Silící tlak na přírodní zdroje, ať ve jménu ekonomické prosperity a volného trhu či pod praporem rozvinutého socialismu, se projevoval čím dále zřetelněji. Volné sdružení ekonomů, politiků a ekologů zabývajících se výzkumem globálních problémů označované jako „Římský klub“ vydalo v roce 1972 svoji první zprávu nazvanou „Meze růstu“. Autory této alarmující studie byli manželé Meadowsovi a J. Randers.“

U nás se tento dokument neoficiálně objevil počátkem 80. let díky překladu B. Moldana. Vyšel ve sborníku ze seminářů pořádaných Ekologickou sekcí při Biologické společnosti ČSAV. Ta také vydala první zprávu o stavu životního prostředí v ČSSR.

Ale již v 60. letech se výchovou k ochraně přírody zabývají Jan Čerovský a Eva Olšanská. Jejich zájem se uplatnil i na stránkách časopisu ABC mladých techniků a přírodovědců, jehož redakce byl Čerovský členem.

70. léta zahrnují již komplexnější termín – výchova k péči o životní prostředí. Objevuje se TIS – Svaz pro ochranu přírody a krajiny, který má zřízeny i regionální sekce a umožňuje ochrannářskou činnost i dětem. Dále vzniká Český svaz ochránců přírody (ČSOP). Jako nezávislé byly vydávány časopisy Nika s ochrannářskou tematikou a od poloviny 80. let brněnská Veronica.

Původně pod hlavičkou Socialistického svazu mládeže vzniklo Hnutí Brontosaurus. V současné době je rozdělené do dvou nestátních neziskových organizací – Hnutí Brontosaurus a Asociace Brontosaurus. Obě jsou uznávané při ochraně přírody i práci s dětmi a mládeží.

Po listopadu 1989 se ochrannářská tematika stále více rozrůstala o další témata (ekonomická, politická) a pod vedením Josefa Vavrouška vzniká významná nevládní organizace – Společnost pro trvale udržitelný rozvoj (STUŽ). (volně dle Máchal, Špetka dobromysli, 1996)

Polistopadové změny se odrážejí v celém politickém spektru, v přístupu k řešení problémů i postoji vlády k otázkám životního prostředí. Vzniká nová legislativa a zejména oblast životního prostředí se vyděluje z ministerstva vnitra a životního prostředí jako samostatné ministerstvo. Ministerstvo životního prostředí České republiky vypracovalo návrh Usnesení vlády ke strategii státní podpory ekologické výchovy na 90. léta. Schváleno pod č. 232/1992.

„Na tomto základě dosud plní MŽP úlohu odborného garanta environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Je odpovědné za koordinaci a kontrolu jeho plnění. Na ústřední úrovni jsou za jednotlivé úkoly usnesení odpovědná příslušná ministerstva, na nižších úrovních řízení zabezpečují tuto úlohu příslušné články veřejné správy.“ (Státní program EVVO v ČR, 2000)

1.3 Současný stav environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty

„Praxe si vynutila ještě dořešení problémů zapracováním § 13 do zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Podle § 13 citovaného zákona je povinno Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a dalšími ústředními orgány podporovat osvětu, výchovu a vzdělávání široké veřejnosti v oblasti ochrany životního prostředí se zvláštním zaměřením na výchovu dětí a mládeže.“ (Státní program EVVO v ČR, 2000)

Dokumentem, který začal převádět environmentální vzdělávání do praxe, je Meziresortní dohoda o spolupráci v oblasti environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy, mezi MŽP a MŠMT. *„První byla podepsána v prosinci roku 1999, tzn. v době, kdy se teprve začínal zpracovávat Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice. Stala se i podpůrným nástrojem již schváleného Státního programu vládou České republiky v prvních letech jeho realizace a svého cíle dosáhla.*

Nová (5.2.2004) vymezuje širší spolupráci obou ministerstev nad rámec Státního programu ve prospěch společných cílů ve smyslu udržitelného rozvoje. Součástí dohody je partnerská spolupráce při plnění mezinárodních závazků, právních nástrojů v úzkém kontaktu a spolupráci s krajskými úřady a především obousměrná odborná podpora.“ (<http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/evvo>)

V aktualizované verzi Státního programu EVVO z roku 2003 najdeme toto zhodnocení: *„Populace ČR není dostatečně informována o principech (trvale) udržitelného rozvoje a není ani dostatečně připravena na jejich uplatňování v praxi. Současné potřeby EVVO jakožto významného nástroje ochrany životního prostředí nejsou ze strany veřejné správy dostatečně zabezpečeny.“*

V další fázi vzniká **Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty** (SP EVVO), schválený Usnesením vlády ČR č. 1048 ze 23.10.2000, pojímá ekologickou výchovu jako nedílnou součást všeobecného vzdělávání, odborné přípravy i jako součást celoživotního vzdělávání, přičemž *"rozhodující význam mají ti, kteří EVVO realizují, tj. učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci..."*. Státní program ukládá mj. *"zvyšovat kvalifikaci učitelů a ostatních pedagogických pracovníků pro environmentální vzdělávání a výchovu ... začlenit kvalitní přípravu v environmentální tematice při vzdělávání všech pedagogických pracovníků... v pregraduální přípravě připravit pedagogy pro všestranné uplatňování environmentální výchovy a principů udržitelného rozvoje na úrovni školy a pro spolupráci s mimoškolní oblastí... v oblasti dalšího vzdělávání průběžně nabízet nové formy a metody práce i didaktické postupy použitelné v EVVO... rozšířit využití programů a projektů center (středisek) ekologické výchovy a jiných státních i nestátních subjektů činných v EVVO pro školní i mimoškolní EVVO a vyhlášovat programy k podpoře takové spolupráce..."* (Státní program EVVO v ČR a Akční plán SP EVVO ČR na léta 2004–2006)

Dále to jsou strategie vlády, které ovlivňují koncepci EVVO:

Státní politika životního prostředí ČR na léta 2004–2010, Strategie udržitelného rozvoje ČR (Usnesení vlády č. 1242/2004). *"Za slabé stránky ČR v oblasti výzkumu, vývoje a vzdělávání z hlediska udržitelnosti je považován mj. chybějící systém vzdělávání dospělých"* (s. 22). V kapitole IV.4 Výzkum a vývoj, vzdělávání na s. 43 se uvádí: *"Strategickým cílem v oblasti výzkumu a vývoje a vzdělávání je dosažení vysoké úrovně vzdělanosti ve společnosti, a tím i zajištění konkurenceschopnosti české společnosti, rozvíjení etických hodnot v souladu s evropskými kulturními tradicemi... Vláda bude dále v rozsahu svých možností podporovat: zejména rozvoj vzdělávání dospělých zavedením modulového systému vzdělávání ve školách, s využitím veřejných*

knihoven, včetně vzdělávání ke kultuře; - soustavné zvyšování profesionální úrovně pedagogických pracovníků všech úrovní vzdělávání."

Z hlediska pedagogů a vzdělávání v EVVO jsou důležité tyto dokumenty:

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (VÚPP 2005), **Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání** (VÚPP 2004), **zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon); **zákon č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, zejm. § 24 - *Další vzdělávání pedagogických pracovníků*, § 25 - *Akreditace vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů*; **vyhláška č. 317 Sb.**, o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, § 9 *"Studium k výkonu specializovaných činností"*, odst.1) *Studiem získává jeho absolvent další kvalifikační předpoklady pro výkon specializovaných činností, kterými jsou d) specializované činnosti v oblasti environmentální výchovy*, § 10 *průběžné vzdělávání*; **Standard pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě (EVVO)** ze 30.9.2005 (podle vyhlášky MŠMT č. 317/2005 Sb.).

Ze SP EVVO vyplývá povinnost *„zabezpečit odpovídající vzdělanost a informovanost zaměstnanců všech resortů a všech stupňů veřejné správy v problematice životního prostředí, dále zabezpečit ekologicky šetrné chování a postoje zaměstnanců veřejné správy, provoz úřadů šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje, zabezpečit systematické a účinné informování a ovlivňování veřejnosti, spolupracovat s dalšími subjekty. ...“*

Na základě SP EVVO (Usnesení vlády č. 1048/2000) a Usnesení vlády č. 991/2003 je kraj povinen zpracovat koncepci EVVO. *„Cílem Koncepce EVVO Jihomoravského kraje je zvyšovat spoluodpovědnost lidí za současný i příští stav přírody i společnosti, za smysluplné využívání místních zdrojů, za místo, region i planetu, které jsou jim domovem.“*

Koncepce EVVO Jihomoravského kraje a Akční plán Koncepce EVVO JMK na léta 2006–2010 uvádí v kapitole 3.2.4 o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, že je zapotřebí *"obsah akcí DVPP v oblasti EVVO přednostně zaměřovat na pomoc učitelům*

při postupném sestavování a uplatňování školních vzdělávacích programů v mateřském, základním i středním školství, na rozšiřování projektové výuky, na přímý kontakt dětí s přírodou, na zařazování environmentálních témat do vyučování v širších environmentálních souvislostech, tzn. s důrazem na domýšlení důsledků lidských zásahů do životního prostředí a na možnosti jejich prevence", a dále se zde ukládá "dbát na zvyšování vědomí ekologických souvislostí učitelů všech aprobací, umožňovat učitelským sborům účast na jednorázových vzdělávacích akcích v oblasti EVVO".

V současné době vznikly a vznikají další iniciativy i na mezinárodní úrovni, které se dotýkají národní legislativy v této oblasti (Aarhuská úmluva, dokument 2003/4/ES) i vzdělávacích koncepcí (mezinárodní program UNESCO - Vzdělání pro třetí tisíciletí), v nichž EVVO zaujímá významnou úlohu.

Další zákonné úpravy týkající se environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty jsou zpracovány v následující kapitole. Podrobnější informace z jednotlivých oblastí působení EVVO (školství, veřejná správa, podniková sféra a veřejnost) jsou zpracovány v samostatných kapitolách.

1.4 Související zákony

Chronologický přehled zákonů a usnesení vlády, dotýkajících se EVVO:

Ústava České republiky – čl. 7 ochrana přírodních zdrojů

Úmluva o právech dítěte – sdělení 104/1991 Sb., čl. 29, odst. 1e) uvádí, že „státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se shodují, že výchova dítěte má směřovat k výchově zaměřené na posilování úcty k přírodnímu prostředí“

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, m.j. obsahuje čl. 35, kde odst. 2 uvádí: „Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojích.“

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměst. (služební zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému ped. prac.

Zákon č. 124/2004 Sb., m. s. Aarhuská úmluva

Usnesení vlády č. 232/1992 ke strategii státní podpory ekologické výchovy na 90. léta

Usnesení vlády č. 415/1998 o Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR

Usnesení vlády č. 466/1998 o schválení Národního programu zavedení systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí

Usnesení vlády č. 810/1998 k Akčnímu plánu zdraví a životního prostředí ČR

Usnesení vlády č. 843/1998 a pozdější – Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie

Usnesení vlády č. 323/1999 o Státní politice životního prostředí

Usnesení vlády č. 601/1999 ke koncepci přípravy pracovníků ve veřejné správě

Usnesení vlády č. 677/1999 k Aproximační strategii pro oblast životního prostředí

Usnesení vlády č. 714/1999 k návrhu sektorových a regionálních priorit Národního rozvojového plánu ČR na léta 2000-2006

Usnesení vlády č. 165/2000 k Národnímu programu čistší produkce

Usnesení vlády č. 722/2000 k Implementačnímu plánu pro oblast životního prostředí

Usnesení vlády č. 349/2001 k Systému vzdělávání pracovníků ve veřejné správě a o veřejné správě

Usnesení vlády č. 1010/2002 o změně usnesení vlády ze dne 23. října 2000 č. 1048, o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice

Usnesení vlády č. 343/2003 Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007

Usnesení vlády č. 778/2003 ke Zprávě o stavu řešení problematiky udržitelného rozvoje v ČR a o zřízení Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

Usnesení vlády č. 991/2003 k plnění usnesení vlády č. 1048/2000

Usnesení vlády č. 235/2004 o Státní politice životního prostředí ČR

Usnesení vlády č. 1542/2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech

Státní program EVVO 2000, 2003 a jejich Akční plány

Metodický pokyn MV ČR pro oblast rozvoje lidských zdrojů ve veřejné správě –
5.2.2002

1.5 Dílčí závěr

Společná práce odborníků, pedagogů i zapálených dobrovolníků z neziskových organizací (NNO) či veřejnosti přinesla časem výsledky v podobě zákonů na ochranu životního prostředí, zapracování tematiky do školních osnov, dalšího vzdělávání pedagogů a pracovníků veřejné správy i cílenou osvětu veřejnosti.

V současnosti jsou do environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty kromě řady NNO zapojeny také školy, univerzity, veřejné instituce i vláda, a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni.

„Cílem je vybudovat komplexní fungující systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, který se pozitivně projeví v šetrnějším přístupu společnosti k životnímu prostředí, a v důsledku toho také snížením nutných nákladů na životní prostředí a zapojení veřejnosti do řešení a odstraňování problémů životního prostředí.“
(Státní program EVVO v ČR, 2000)

Autoři knihy Ochrana životního prostředí ČR se zaměřením na zemědělství vidí situaci v EVVO takto: *„Přijetím Státní politiky životního prostředí ČR jakožto základním dokumentem pro řízené zlepšení kvality ŽP se Česká republika přihlásila k mezinárodně uznávaným principům udržitelného rozvoje.“*

2 Oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta vznikají jako odpověď na stav a problémy životního prostředí.

V roce 1970 IUCN (Světový svaz ochrany přírody) definoval „výchovu k péči o životní prostředí“: „*Výchova k péči o životní prostředí je proces poznání hodnot a vyjasňování základních principů, za účelem vytváření poznatků a přístupů nezbytných k porozumění a docenění vzájemných vztahů mezi člověkem, jeho kulturou a jeho biofyzikálním okolím. Výchova k péči o životní prostředí zahrnuje i praxi v rozhodování týkajících se kvality životního prostředí.*“ (Sborník EVVO na VŠ připravujících učitele a výchovné pracovníky, 1999)

Jde tedy o trvale udržitelný život. O život pro příští generace ve všech jeho aspektech. V následující tabulce (podle J. Čeřovského) nalezneme oblasti, které ovlivňují naše „ekologické povědomí“:

RODINNÁ VÝCHOVA	ŠKOLNÍ VÝCHOVA	MIMOŠKOLNÍ VÝCHOVA	PUSOBENÍ MÉDIÍ	PŘÍKLAD OSTATNÍCH
--------------------	-------------------	-----------------------	-------------------	----------------------

EKOLOGICKÉ UVĚDOMĚNÍ

kladný vztah k přírodě a její ochraně

EKONOMICKÉ STIMULY

znalosti o přírodě

PRÁVNÍ

a informace o cílech a problémech

PŘEDPISY A

její ochrany, přírodní a krajinné

NORMY

hodnoty v popředí osobních hodnot,

osobní pozitivní jednání

INDIVIDUÁLNÍ VZTAHY

POCITY – EMOCE

ESTETICKÉ VNÍMÁNÍ

OBAVY, STRACHY

PŘEDSUDKY, ZLOZVYKY

Jan Čeřovský k tabulce dodává: „*Vrcholným cílem výchovy, ať už jí říkáme ekologická, environmentální nebo výchova k ochraně přírody a péči o životní prostředí, je vytváření ekologického uvědomění u celé populace. Je to proces, na který působí celá řada činitelů, abstraktních i konkrétních, kladných i záporných... Chtěl bych jen ještě upozornit, že nejnovější výzkumy dokazují značnou individuální rozdílnost vztahů lidí k přírodě a v širším smyslu k životnímu prostředí. Je dána do značné míry osobními pocity, předsudky... Někteří zahraniční ekopedagogové dokonce tvrdí, že malé respektování těchto aspektů je příčinnou zatím neuspokojujících výsledků v naší oblasti výchovy dosahovaných. Já osobně citelně postrádám větší pozornost ekonomickým stimulům ekologicky správného chování a jednání.*“

(Sborník EVVO na VŠ připravujících učitele a výchovné pracovníky, 1999)

Z této tabulky můžeme vyčíst tyto oblasti působení EVVO:

školství – oblast vzdělávání na všech stupních, mimoškolní a rodinná výchova –
vzdělávání, výchova

podnikatelská sféra – profesní vzdělávání a osvěta

veřejnost – osvěta

veřejná správa – vzdělávání a osvěta

Podobné rozdělení najdeme i ve Státním programu EVVO z r. 2000 a 2003.

Postupně se do ekologické výchovy i environmentálního vzdělávání zapojují státní instituce a od 90. let. vznikaly různé dokumenty, které se zabývají environmentální výchovou, vzděláváním a osvětou:

„Státní program ochrany přírody a krajiny – v programovém prohlášení ze dne 21.1.1998 se vláda ČR přihlásila k principu trvale udržitelného rozvoje. V pasáži 3.4. je popsána úroveň EVVO v naší společnosti.

Akční plán zdraví a životního prostředí ČR byl schválen usnesením vlády č. 810/1998, oddíl 2.8 je věnován informování a výchově veřejnosti.

Souhrnná koncepce resortu pro osvětu, vzdělávání, výchovu a informování veřejnosti v záležitostech životního prostředí – zpracovalo MŽP jako závazný dokument resortu. Slouží jako výchozí materiál pro zpracování Státního programu EVVO ČR.

Státní program EVVO v ČR – r. 2000 – koncepce – stěžejním cílem je zvýšení povědomí a znalostí obyvatel o životním prostředí. EVVO náleží do základů všeobecného vzdělání, které získáme výchovou v rodině i ve školách, celoživotním

sebevzděláváním, vlastními zkušenostmi a citem. Konkrétní realizace je rozpracována v Akčních plánech.

Státní politika životního prostředí 2001 – EVVO patří mezi multidisciplinární obory prosazující právo na informace a vzdělávání v oblasti živ. prostředí.

Programové prohlášení vlády ČR – r. 2002 - trvale udržitelný rozvoj jako hlavní vládní priorita, „ekologická politika se neobejde bez podpory a účasti občanů“. Text pokračuje prohlášením o přistoupení k Aarhuské úmluvě o účasti veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí, který bude běžně přístupný každému občanovi.

Meziresortní dohoda o spolupráci v oblasti EVVO, mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (2004).

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha – v kapitole o předškolním, základním a středním vzdělávání dokument připomíná nové trendy... jako např. environmentální výchova.

Akční plány SP EVVO v ČR na léta 200–2003 a 2004–2006.“

K nejnovějším dokumentům patří:

Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007 – koncepce byla přijata 7.4.2003 usnesením vlády č. 343. Problematice EVVO se věnuje zejména kapitola 1.3.11 Mládež a životní prostředí. V části 2.2 Směry působení státní politiky v jednotlivých oblastech je hlavní důraz kladen na školní EVVO.

Dekáda vzdělávání k udržitelnému rozvoji (2005–2014) – rezoluce OSN č. 57/254, cílem je zabudovat vzdělávání k udržitelnému rozvoji do všech druhů vzdělávání na všech úrovních. Vedením je pověřeno UNESCO.

Ze zahraničních dokumentů se nás týká i **Šestý akční program ES pro životní prostředí:** „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“ na období 2001–2010. Program EU vyzývá k zařazení ekologické výchovy do školních osnov. Informace mají být poskytovány prostřednictvím státních subjektů i nevládních organizací.

Za zmínku ještě stojí **Konference environmentální výchovy a vzdělávání v Evropě** pořádané CEEE (Cooperation for environmental education in Europe) – mezinárodní síť lidí z celé Evropy, kteří se účastní vývoje vzdělávání v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje ve svých domovských zemích.“ (Environmentální výchova ve školách, 2004)

2.1 Školství

Ekologická výchova dětí a mládeže v České republice vychází z tohoto legislativního rámce:

Usnesení vlády č. 1/1999 – koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci v ČR do r. 2002

Usnesení č. 351/2000 koncepce státní informační politiky ve vzdělávání

Usnesení č. 38/2001 o aktualizované Státní politice životního prostředí České republiky

Usnesení vlády č. 343/2003 o koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007 a k Závěrečné zprávě o plnění Koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci v ČR do roku 2002 – „v bodě VII. Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s MŠMT průběžně koordinuje a aktualizuje úkoly v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v souvislosti s plněním usnesení vlády z 23.10.2000 č. 1048, o Státním programu EVVO v ČR.“

Státní program EVVO v ČR z roku 2000 a 2003 a jeho akční plány

„Dekáda vzdělávání k udržitelnému rozvoji (2005–2014) – rezoluce OSN č. 57/254, cílem je zabudovat vzdělávání k udržitelnému rozvoji do všech druhů vzdělávání na všech úrovních. Vedením je pověřeno UNESCO.“

Ze zahraničních dokumentů se nás týká i **Šestý akční program ES pro životní prostředí**: „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“ na období 2001–2010. Program EU vyzývá k zařazení ekologické výchovy do školních osnov. Informace mají být poskytovány prostřednictvím státních subjektů i nevládních organizací.“

Zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). V § 2, odst. 2, písm. g) se píše „o získávání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví. Z tohoto zákona vychází dokument Národní program vzdělávání, který rozpracovává cíle stanovené zákonem podle oborů vzdělávání. Ustanovuje Rámcové vzdělávací programy pro předškolní, základní a gymnaziální vzdělávání, které vymezují obsah, rozsah a podmínky vzdělávání a jsou závazné pro vznik Školních vzdělávacích programů.“

Metodický pokyn MŠMT k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních - 2001

Realizaci EVVO ve školství řeší Metodický pokyn MŠMT, který v bodě 2.1. uvádí:

„Základním nástrojem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty... by měl být program EVVO, který by měla vypracovat každá škola a školské zařízení podle svých místních a regionálních podmínek na každý školní rok jako realizační program dlouhodobého programu EVVO. Jeho realizace může být flexibilní s ohledem na aktuální možnosti a podmínky. Doporučuje se, aby program EVVO byl součástí koncepce rozvoje školy. ...Pro realizaci EVVO se doporučuje ustanovit koordinátora EVVO.“

Vyhláška č. 317/2005 – o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, § 9 *"Studium k výkonu specializovaných činností", odst. 1) Studium získává jeho absolvent další kvalifikační předpoklady pro výkon specializovaných činností, kterými jsou d) specializované činnosti v oblasti environmentální výchovy, § 10 průběžné vzdělávání."*

Co je tedy ekologická/environmentální výchova?

Ekologická výchova je jedna z nejmladších výchov, uplatňovaných ve školním vyučování.

Přestože již dnes má ekologie i environmentalistika velké množství poznatků o dopadech působení člověka na přírodu i možnostech jejich řešení, neusiluje ekologická výchova o předávání této sumy údajů, nýbrž snaží se působit na člověka komplexně, tj. jak na jeho rozumovou a emoční stránku, tak i rozvíjení volných vlastností.

„Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 16)

Díky novému školskému zákonu se s ekologickou (environmentální) výchovou setkáváme již na všech stupních škol. Nový školský zákon tak tvoří hlavní legislativní rámec (mimo další dokumenty) pro začlenění EVVO do škol, a to formou Rámcových vzdělávacích programů a jednotlivých Školních vzdělávacích programů. Zde je environmentální výchova zakotvena jako průřezové téma.

Školský zákon č.561/2004 v:

- § 2 odst. 2) písm. g) píše o *získávání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.*
- § 3 odst. 1) *vymezuje Národní program vzdělávání, rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů.*
- § 3 odst. 2) *Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. RVP vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání, jsou závazné pro tvorbu školního vzdělávacího programu, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic ...*

Charakteristika průřezového tématu:

„Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje environmentální výchova utváření integrovaného pohledu.“ (RVP pro základní vzdělávání, 2004)

V Rámcovém vzdělávacím programu je mimo průřezové téma vymezena vzdělávací oblast **Člověk a příroda**, která *„zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody. Poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům*

a jejich zákonitostem. Dává jim tím i potřebný základ pro lepší pochopení a využívání současných technologií a pomáhá jim lépe se orientovat v běžném životě.

V této vzdělávací oblasti dostávají žáci příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Na takovém poznání je založeno i pochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav, včetně člověka. Vzdělávací oblast také významně podporuje vytváření otevřeného myšlení (přístupného alternativním názorům), kritického myšlení a logického uvažování.

*V části **Kompetence občanské** se píše – žák chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.“ (RVP pro základní vzdělávání, 2004)*

EVVO může být uskutečňována pedagogy i různými neziskovými organizacemi (střediska ekologické výchovy, neziskové ekologické organizace, občanská sdružení, ekoporadny, apod.). Spojení obou oblastí probíhá při ekologických výukových programech. Tyto programy navazují na školní osnovy a doplňují či rozšiřují vědomosti žáků v environmentální problematice. Střediska a centra ekologické výchovy jsou sdružena v Národní síti středisek a center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty – Pavučina.

Principy, na kterých stojí ekologická výchova, dalece přesahují rámec vyučovacího předmětu. Je to neustálé přehodnocování životních postojů a hodnot a zpětné působení na naše okolí uplatňováním poznatého v praxi. Dále uvádím shrnutí podle H. Horké (1993):

- *Ekologická výchova překonává dílčí znalosti a paralelní zkoumání přírody společnosti, zamezuje roztržitosti a izolovanosti poznatků o životním prostředí.*
- *Je uměním kritického úsudku, vede k permanentní diskusi o našem obrazu světa a k soustavnému přehodnocování našich návyků a činností. Žádá sebereflexi vlastního jednání a chování spojenou s procesem sebepoznání a sebehodnocení.*
- *Má komplexní charakter, z něhož vyplývá potřeba celistvosti výuky, globálního probírání učiva, pochopení základů a principů, schopnost myslet i mimo hranice oboru (předmětu).*

- *Má kořeny ve vlastní životní zkušenosti. Vyžaduje poznání, pochopení, prožívání, orientaci na jednání. Z toho vyplývá potřeba vyučovat a učit „živě“, v přímém kontaktu s přírodou, včetně praktického tréninku modelových situací.*

Ekologická výchova také nabízí mnoho možností, jak její jednotlivá témata zpracovávat a předávat.

Jednou z možných forem environmentální výchovy je ekologický výukový program - lze ho uplatnit v rámci vyučovací hodiny i mimoškolní činnosti, využívá interaktivních činností, které v důsledku působí na rozvíjení osobnosti komplexně. Tato metoda je vhodná pro všechny typy a stupně škol, včetně mateřských. Další formou může být projektové vyučování. Zde můžeme využít mezipředmětové vztahy v rámci různých ročníků a společně s žáky zpracovat tematický projekt.

Školní environmentální výchovu můžeme vhodně doplnit tzv. ekologickými výukovými programy, které nabízejí centra či střediska ekologické výchovy, centra či střediska volného času nebo nestátní neziskové organizace.

EVVO se ve školství netýká jen dětí a mládeže, nýbrž i profesní přípravy učitelů a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. V **SP EVVO z r. 2003** najdeme toto hodnocení:

„Klíčovým a limitujícím problémem environmentálního vzdělávání a výchovy je nedostačující připravenost většiny pedagogických pracovníků. Jen zřídka se objevují kursy a semináře zahrnující nejen studium ekologie či životního prostředí, ale i didaktiku environmentálního vzdělávání a výchovy. Tento stav se významně odlišuje od stavu v některých jiných evropských zemích.“

Do určité míry tento problém řeší Akční plán ke Státnímu programu EVVO, který počítá již s přípravou budoucích pedagogů i proškolením současných. Další z možností školského systému vzdělávání v EVVO je působení i na studenty ostatních vysokých škol. Toho využívá i „doporučení“ z **Akčního plánu na léta 2004–2006** – „v bodě III. Děti, mládež, pedagogičtí a odborní pracovníci uvádí:

17) Cíleně podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků pro oblast EVVO a udržitelného rozvoje, využívat k tomu např. Rozvojové programy dalšího vzdělávání ped. pracovníků.

18) Zohlednit EVVO v připravovaném profilu absolventa VŠ studijních programů pro přípravu ped. pracovníků.

19) *Formulovat standardy vzdělávání ped. prac. v EVVO na základě minimálního všeobecného základu znalostí a dovedností studentů učitelství v životním prostředí, udržitelném rozvoji a environmentální výchově*

a) *v dalším vzdělávání řídicích pracovníků ve školství,*

b) *v dalším vzdělávání všech ped. pracovníků*

*v bodě VII. 49) **Zařazovat environmentální vzdělávání a problematiku udržitelného rozvoje do studijních programů všech univerzit a ostatních vysokých škol od začátku akademického roku 2004–2005.***“

Novým tématem environmentální výchovy jsou principy trvale udržitelného rozvoje a výchova k udržitelnému způsobu života.

Jak již bylo popsáno, Organizace spojených národů vyhlásila **Dekádu vzdělávání pro udržitelný rozvoj na léta 2005–2014**. V návaznosti na to je v Evropské unii schválena **Evropská strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj** (Vilnius, březen 2005). A u nás je vyhlášena **Národní strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj do r. 2007** – zodpovídá MŠMT.

Vzdělávání k trvale udržitelnému rozvoji zahrnuje témata:

občanství, zmírňování bídy, mír a etika, odpovědnost v lokálních a globálních souvislostech, demokracie a řízení, spravedlnost, bezpečnost, lidská práva, zdraví, rovnost pohlaví apod.

Jak vidí trvale udržitelný rozvoj v ČR B. Moldan:

„Cestu ke změně v pochopení a přijetí zásad trvale udržitelného rozvoje vidím skrze ekologickou výchovu či environmentální vzdělávání. Základem je působení na jednotlivé lidi a jejich životní styl, ale bez příslušných změn v institucích to nebude mít potřebný dopad.“

Sociolog J. Keller varuje:

„... výchova k větší ekologické citlivosti je přitom velice delikátní záležitost. Je-li prováděna jen formálně, vede přímo k opaku zamýšleného cíle. Rozhodně ji nelze redukovat na výchovu dětí a mládeže. Velká část starostů měst a obcí je ekologicky negramotná, o poslancích a senátorech nemluvě. Citelně chybí ekologická výchova úředníků všech stupňů.“

Pokud má být věrohodná, nemůže ekologická výchova v rovině teoretické vychovávat k něčemu, co stát leckdy svou politikou fakticky popírá a co je z roviny úřední nejednou bagatelizováno a zesměšňováno. Rovněž snaha kriminalizovat ekologické aktivisty jejich paušálním ztotožňováním s extremistickými silami může ve svých důsledcích zpochybnit kredibilitu samotné ekologické výchovy a zanechat v žácích pachut' čehosi podezřelého. V okamžiku, kdy říkáme a hlásáme určité ideje a zároveň se chováme přesně naopak, činíme fatální chybu. Je to pochopitelně velmi stará pravda, jenže je až příliš současná. Z tohoto hlediska vyvstává před pedagogy pochopitelný problém interpretace idejí (třeba) trvale udržitelné společnosti vůči svým žákům a studentům a aplikace pouček do praxe, která je ale reálná – a to je kámen úrazu. Nestačí totiž pouze hlásat, ale také naplňovat. Z tohoto hlediska se jeví jako přístupnější spíše princip říkající, že někdy je méně více než hodně.“ (Ekologická výchova ve školách, 2004)

Shrnu-li poznatky získané v této části, pak vyplývá, že z hlediska aplikace EVVO má školství náskok před dále uváděnými oblastmi, a to nejen proto, že mnozí z prvních nadšených průkopníků EVVO byli pedagogové, ale hlavně proto, že zařazení EVVO v oblasti školství je již podchyceno i legislativně. EVVO je zahrnuta již od předškolního vzdělávání. Nyní zahrnuje studenty všech vysokých škol, zabývá se dalším vzděláváním pedagogů v této oblasti a zavádí nově specializaci školního koordinátora ekologické výchovy. Nový školský zákon umožňuje skrze průřezové téma environmentální výchovy posilovat u dětí vědomí souvislostí. Co ale může být v budoucnosti určitou mezí, je absolvování kurzu školního koordinátora ekologické výchovy, který má předepsáno 250 hodin přímé výuky a jeho cena je cca 12 000,- Kč. Nevím, jak ochotně budou školy tyto učitele na kurz uvolňovat a zda mají finanční zdroje na další vzdělávání pedagogických pracovníků dostatečně silné.

O stavu ekologické výchovy v Jihomoravském kraji píše vedoucí odboru školství KrÚ Jihomoravského kraje RNDr. Šifalda v Jihomoravských ekolistech:

„Dnes se stala ekologická výchova pevnou součástí výuky ve školách. Školy by měly mít svoje koordinátory ekologické výchovy a roční plán, podle kterého se ekologické vzdělávání a výuka začleňuje do všech předmětů. Vznikla řada organizací, které školám nabízejí svoje vzdělávací programy a velice kvalitní metodické materiály a pomůcky. Jihomoravské školství má ještě jednu zajímavost – Lipku, školské zařízení pro environmentální vzdělávání, která má v současné době čtyři pracoviště. Nabízí

jihomoravským školám výukové programy, vzdělává budoucí učitele a pro učitele z praxe založila ekopedagogický klub.“ Lipka je také pořadatelem konferencí MRKEV o environmentálním vzdělávání pro učitele základních a středních škol a MRKVIČKA pro MŠ.

K této části práce se dále vztahuje **Příloha č. 1 – Školní vzdělávací program ZŠ Lysice**. Tato škola patří mezi pilotní školy v ověřování Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Příloha obsahuje ukázkou zpracování ŠVP v průřezovém tématu environmentální výchova.

V následujících kapitolách se tedy podíváme, jak se naplňuje environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v praxi.

2.2 Podnikatelská sféra

Podnikatelská sféra tvoří výraznou a hlavně významnou cílovou skupinu, u které je žádoucí vytvářet ekologické povědomí a současně legislativně vymezit mantinely podnikání, tak aby nedocházelo k poškozování životního prostředí.

„Je zásadním spolutvůrcem ŽP a v posledních letech se podílela na jeho podstatném zlepšení (škodlivé emise, znečištění vod). Dále proběhly významné investice do ochrany ŽP, zavedení nových environmentálních technologií. Postupně se prosazuje vliv dobrovolných nástrojů, jako jsou Ekologicky šetrný výrobek, Program EMAS, certifikace výroby, výrobků a služeb.“(SP EVVO, 2003)

Státní program EVVO k tomu dále dodává: *„Vzhledem k potřebám České republiky a k deklarovaným prioritám Evropské unie je důležité napomáhat environmentální vzdělanosti pracovníků i managementu při ochraně životního prostředí a současně podporovat konkurenceschopnost našich podniků na zahraničních trzích. Prostředkem může být orientace na národní i mezinárodní programy šetrné výroby a certifikace výroby, výrobků a služeb.*

Cílem je dosažení vyššího právního i odborného povědomí zástupců podniků o otázkách ochrany přírody a životního prostředí (ve smyslu preventivním) a zvýšení komunikace se státními organizacemi i veřejností (ve smyslu veřejné kontroly a informační otevřenosti). Je třeba koncentrovat se na spolupráci se subjekty zaměřenými na podnikovou sféru (oborové organizace, organizace výrobců, dovozců, prvovýrobců) bez ohledu na produkty a velikost podniku.“(SP EVVO, 2000)

Státní program EVVO rozlišuje v podnikatelské sféře tyto cílové skupiny:

- *vrcholový management podniků*
- *střední management podniků*
- *zaměstnanci podniků*
- *odborové svazy a profesní skupiny*

„Cílem je dále rozvíjet právní i odborné povědomí zástupců podniků ve smyslu preventivním, ochranném i ve smyslu veřejné kontroly a informační otevřenosti.“

Cílem je také zapojení managementu malých a středních firem do EVVO. Koncepce EVVO Jihomoravského kraje (2005) k tomu poznamenává: *„Malé a střední firmy se problematikou environmentálního vzdělávání a osvěty příliš nezabývají, soustředí se zejména na chod a provoz firmy, i když určité informace o možnostech méně nákladné ekologizace provozu podniků jsou k dispozici – např. brožura “V podniku ekologicky“ /STEP, 2004/. Většinou jim také chybí dostatečný přehled o závazné legislativě v ŽP a jejích dopadech na podnikatele.“*

Brožura vydaná MŽP ve spolupráci se Sítí ekologických poraden (STEP) *„V podniku ekologicky – Základy ochrany životního prostředí v nejmenších podnicích“* (2004), zpracovává problematiku podnikání z hlediska oblastí energie, vody, ovzduší atd. Součástí je test na prověření nabytých znalostí a adresář Sítě ekologických poraden.

Akční plán SP EVVO v ČR na léta 2004–2006 (součástí Usnesení vlády č. 991/2003) se zabývá i podnikovou a terciární sférou:

„V bodě IV. 20) Informačně, metodicky, případně lektorsky podpořit problematiku environmentálního vzdělávání v programech podniků

21) Podporovat a propagovat pravidla ekologického zemědělství...

22) Zvyšovat odbornou úroveň a zlepšovat dostupnost informací poskytovaných pro komplexní informování podnikatelské veřejnosti...

24) Vytvořit program k systematické podpoře EVVO veřejnosti (spotřebitelů, pracovníků samospráv, malých a středních podniků) metodami environmentálního poradenství.“

Závěrem této podkapitoly můžeme říci, že legislativně je podnikatelská sféra ovlivněna specifickými zákony, které regulují pouze její činnost, nikoliv vzdělávání. Mimo politické a eventuálně legislativní nástroje lze využít nástroje ekonomické. Jako je

zvýhodňování ekologicky šetrných výrobků, ekologická daň, podpora alternativních zdrojů energie aj. Velmi vhodným nástrojem k „ekologizaci“ podnikatelské sféry se jeví systém environmentálního managementu (ISO 14001/EMAS), který by si zasloužil větší pozornost a propagaci.

2.3 Veřejnost

Působení na ekologické povědomí veřejnosti je žádoucí z jiného hlediska. Je to každý z nás, kdo se každodenně rozhoduje, co nakoupí, jak se zbaví odpadů, přebytečných či nepoužitelných věcí, jaký životní styl zvolí pro sebe či svou rodinu, kdo hledá nebo nehledá soužití s přírodou. Právě aktuální informace nám pomáhají se správně rozhodovat. Kde je tedy můžeme získávat?

Státní program EVVO mluví o právu na pravdivé a prověřené informace:

„Každému občanu podávat odpovědně a výhradně pravdivá prověřená sdělení, zpřístupnit objektivní a všestranné informace o životním prostředí, ekologických problémech a jejich vztahu k životnímu prostředí tak, aby se mohl uvědoměle a kvalifikovaně rozhodovat ve prospěch trvale udržitelných modelů.“

První, kdo spravuje a nakládá s informacemi o ŽP, je veřejná správa. Proto je důležitá komunikace mezi veřejnou správou a veřejností, tak aby mohly společně zvyšovat kvalitu rozhodnutí ve věcech ŽP i jejich prosazení.

Dokumentem (s mezinárodní působností), který se tímto problémem zabývá, je **Aarhuská úmluva**. V preambuli této úmluvy je vyjádřeno, že „orgány veřejné správy spravují informace o ŽP v zájmu veřejnosti“. V článku 3, odst. 2 se píše: „Každá strana bude usilovat o zajištění toho, aby pracovníci úřadů pomáhali veřejnosti v její snaze o přístup k informacím a poskytovali jí rady, aby usnadňovali veřejnosti účast na rozhodování a její snahu o přístup k právní ochraně v záležitostech ŽP.“ Odst. 3: „Každá strana bude podporovat environmentální osvětu a vzdělávání veřejnosti, zejména o tom, jak získat přístup k informacím, jak se účastnit na rozhodování a jak získávat přístup k právní ochraně v záležitostech ŽP.“

K tomuto tématu jsou zatím více aktivní **NNO**. Zde mohu uvést Ekologický právní servis, Hnutí DUHA, Ochrana zvířat, Nesehnutí nebo Síť ekologických poraden, jako jsou Ekologický institut Veronica Brno, Vita Ostrava, Kosenka či občanské sdružení EkoCentrum Brno a mnozí další.

„Síť ekologických poraden má za cíl poskytovat odborné a kvalifikované rady a doporučení veřejnosti. Popularizovat výsledky vědy a výzkumu ve prospěch životního prostředí v praxi, přibližovat šetrné životní standardy a ovlivňovat veřejnost ve směru trvale udržitelného rozvoje společnosti.“ (SP EVVO, 2000)

Státní program EVVO (2003) vymezuje jako cílové skupiny *„širokou veřejnost a konkrétní zájmové skupiny – profesní, věkové, sociální, místní aj.* Dále stanovuje cíl: *vytvořit nabídku aktivit podporujících a ovlivňujících zájem a povědomí veřejnosti o ŽP a jeho problémech i zpřístupnění těchto informací veřejnosti.“*

K tomu mají pomáhat různé prostředky osvěty: *„periodické tiskoviny (populárně naučné či odborné časopisy, publikace, tiskoviny NNO, ročenky životního prostředí...), neperiodické publikace (knihy, brožury, letáky, elektronické publikace...), audiovizuální tvorba, informační servis pro novináře, internet, akce pro veřejnost, veřejné kampaně, osvěta spotřebitele, propagace šetrných výrobků...“*

Nestátní neziskové organizace působí na veřejnost různými tematickými kampaněmi, přibližují praktickou ochranu přírody, vydávají různé informační brožury a letáky, budují a spravují naučné stezky, podílejí se na přípravě strategických materiálů, organizují besedy či pracovní skupiny k řešení environmentálních problémů...

Informování veřejnosti o stavu životního prostředí jde i po linii **veřejné správy**.

Zákonem, který se ještě zabývá působením na veřejnost, je zákon č. 123/1998 o právu na informace o životním prostředí. Zde se v § 13 Osvěta, vzdělávání a výchova veřejnosti v oblasti životního prostředí uvádí:

„Kraj v samostatném působení ve spolupráci s MŠMT a dalšími ústředními orgány je povinen podporovat osvětu, výchovu a vzdělávání široké veřejnosti v oblasti ochrany ŽP se zvl. zaměřením na výchovu dětí a mládeže.“

2) MŽP ve spolupráci s MŠMT usiluje zejména o to, aby byly vytvořeny podmínky pro rozvoj osvěty, výchovy a vzdělávání v oblasti ŽP v mezích působnosti úřadů veřejné správy.

3) Kraj v samostatné působnosti usiluje o to, aby byl vytvořen a využíván systém osvojování základních poznatků o ŽP a jeho ochraně vycházející z principů udržitelného rozvoje a z aktivních forem výchovy, osvěty a získávání informací zajišťovaný prostřednictvím státních i nestátních organizací a byly veřejnosti účinně nápomocny při zajišťování přístupu k informacím o životním prostředí.“

Mimo poskytování informací, ať již skrze ekologické poradny, média nebo státní instituce, existuje ještě další možnost ovlivňování způsobu života, a to ekonomickými nástroji.

V Akčním plánu na léta 2004–2006 najdeme: „v bodě V. 30) V rámci EVVO vytvářet prostor pro přijetí důkladné ekologické daňové reformy v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby její zavádění bylo občany vyžadováno a kladně přijímáno.“

Dá se říci, že oblast veřejnosti není ještě tak propracována (jako např. školství), a ani ekonomické nástroje nejsou tak využívány, jak by mohly. Někdy jdou zcela proti smyslu environmentálních poznatků.

Jednou z mezí v této oblasti je stále ještě „nedosažené právní vědomí veřejnosti a profesní odbornosti pracovníků NNO pro zapojování do právních řízení, v nichž jsou dotčeny zájmy ochrany přírody a životního prostředí.“ Druhou mezí je pak zapojení veřejnosti do projednávání procesů na lokální (místní Agendy 21) i národní úrovni (EIA, koncepce a plány). V neposlední řadě je to i snaha některých pracovníků veřejné správy obcházet zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů při schvalování „určitých důležitých“ projektů. Dle mého soudu bude Aarhuská úmluva hrát stále významnější roli v právech veřejnosti na informace o ŽP a jejich získávání i v možnostech právní ochrany ŽP.

V dokumentech se často objevuje, že cílem EVVO je zvyšování právního vědomí veřejnosti či jiná práce s veřejností. Ráda bych se podívala blíže na pojem veřejnost, abychom si ujasnili, kdo je cílovou skupinou a jak na ni můžeme působit.

Podle A. Sekota „je **veřejnost** velmi neurčitá sociální kategorie, která je významově chápána jako souhrn příslušníků určitého konkrétního organizačního, sídelního, územního, státního či nadstátního útvaru. Ze sociologického hlediska je nesmírně důležité, že společné sdílení sociálních, ekonomických či dokonce geografických podmínek vytváří společným sdílením názorů veřejné mínění. Jeho prostřednictvím může veřejnost účinně reagovat na jakýkoliv veřejně projevovaný jev či názor.“

Této definici rozumím tak, že veřejnost je ta část občanů, která je aktivní a sama se zapojuje do věcí veřejných. A. Sekot „oproti veřejnosti vymezuje **masu**, která se vyznačuje značným podléháním oficiálně sdělovaných názorů při silně omezené schopnosti přiměřené reakce. O masové společnosti hovoříme v případě fungování nejnižšího společného jmenovatele v oblasti nároků, vkusu a spotřeby. Ten je dán vzájemnou propojeností názorů a jednání lidí především ve formách spotřebitelského chování. Spotřebitel či publikum je přitom ovlivněno mnohačetným komplexem daného sociálního prostředí, životní úrovně, tradicí ... Navíc podléhá vlivům konvence, módy, ekologického cítění, statusové úrovně, zaujímané sociální pozice a realizované sociální role ... Masa podléhá zveřejněným míněním masových médií a pasivně přijímá názory autorit.“

Jde tedy o to, zda budeme pracovat s veřejností či s masou a podle toho bychom měli volit formu EVVO.

Většina občanů má několik rolí: profesní (zaměstnanec, zaměstnavatel – podnikatel), zájmovou (kluby, kurzy), rodinnou (rodinná hierarchie) a současně veřejnou (možnost vyjadřovat se k věcem veřejným). Pak jsou tu skupiny, u nichž je výčet rolí dočasně či trvale zúžen pouze na roli rodinnou (osoby ve výkonu trestu) či rodinnou a veřejnou (osoby na mateřské dovolené, osoby v penzi, osoby zdravotně postižené). Environmentální osvětu potřebuje podle mne více druhá skupina, neboť první skupinu lze ve smyslu EVVO nejvíce ovlivňovat na profesní úrovni a také (i když méně) na zájmové. Oslovit druhou skupinu znamená využít styčného bodu mezi těmito skupinami, kterým je rodina, a oslovit je zajímavou nabídkou akcí s náplní EVVO. Od informačních kampaní, letáků, brožur, umění po filmy a jiné formy EVVO, ale především pak ekonomickými nástroji – ekologická daň, zvýhodnění ekologicky šetrných výrobků. Vzájemným doplňováním výchovy, osvěty a ekonomiky se může změnit životní styl rodiny ve prospěch trvale udržitelného rozvoje.

Na území Jihomoravského kraje může veřejnost získávat informace o ŽP z institutů veřejné správy, ze Sítě ekologických poraden – v Brně např. Ekologický institut Veronica, dále Ekologický právní servis a VIS Veselí n. M. nebo od neziskových organizací (EkoCentrum Brno, Děti Země, Hnutí DUHA). Koncepce EVVO Jihomoravského kraje počítá také se zapojením muzeí, knihoven a dalších vzdělávacích institucí. Podávané informace zahrnují nejen informace o ŽP, ale i tzv. spotřebitelské poradenství (informace o výrobcích a jejich dopadu na ŽP).

2.4 Veřejná správa

Nedostatečná ochrana životního prostředí se dotýká nás všech. Ať v podobě poškozených lesů, znečištěných vod či narušeného zdraví. Státní správa by měla být garantem dodržování zákonů v oblasti životního prostředí. K tomu by měla být příslušně proškolená. Jaký je systém vzdělávání a jak je sledována odbornost pracovníků, by měla zjistit tato práce.

Nejprve uvádím legislativní dokumenty, týkající se vzdělávání pracovníků veřejné správy obecně.

Usnesení vlády ČR č. 601/1999 – k Návrhu koncepce přípravy pracovníků veřejné správy mj. *„ukládá ministrům vnitra a financí, 1. místopředsedovi vlády a ministru práce a soc. věcí a vedoucímu Úřadu vlády zpracovat a předložit vládě návrh na zřízení – ústředního personálního úřadu jako koordinačního útvaru pro registraci pracovníků státní správy a jejich profesního vzdělávání, včetně vědeckovýzkumné činnosti ve veřejné správě, - ústředního vzdělávacího institutu.“*

Usnesení vlády ČR č. 1048/2000 – o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR – *„pověřuje MŽP funkcí gestora a koordinátora Státního programu, ministru vnitra – zabezpečit vzdělávání a doškolování pracovníků v oblasti Státního programu v souladu s koncepcí přípravy pracovníků veřejné správy, vytvořit organizační podmínky pro strukturu EVVO na všech úrovních veřejné správy...“*

Usnesení vlády ČR č. 349/2001 k Systému vzdělávání pracovníků ve veřejné správě a o veřejné správě – *„1. ministru a vedoucímu Úřadu vlády ukládá zpracovat a vládě do 20.5. 2001 předložit návrh organizačního a finančního zabezpečení **Institutu***

státní správy včetně dislokace objektu a návrhu jeho rozpočtu na rok 2002 a k 1.7.2001 zřídit prozatímní pracoviště Institutu státní správy jako součást Úřadu vlády...“

Usnesení vlády ČR č. 1028/2001 o Pravidlech, kterými se stanoví způsob přípravy zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády – obsahuje systém vzdělávání úředníků.

Usnesení vlády ČR č. 96/2002 k převodu činností v oblasti vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády z působnosti ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva vnitra na Úřad vlády – „v bodě 4. upravuje text Usnesení vlády č. 1048/2000 takto: „*ministru vnitra – zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců územní samosprávy a okresních úřadů v oblasti SP EVVO v souladu s koncepcí přípravy pracovníků veřejné správy ... v bodě 5. ministru a vedoucímu Úřadu vlády – zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády v oblasti Státního programu...“*

Usnesení vlády ČR č. 991/2003 k plnění usnesení vlády ze dne 23. října 2000 č. 1048, o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice:

Schvaluje Akční plán SP EVVO v ČR na léta 2004-2006 a v kapitole II. se zabývá „*vzděláváním zaměstnanců ve správních úřadech, úředníků územních samosprávních celcích a volených členů zastupitelstev. Bod 10. koordinovat vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech ... v problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje s využitím vzdělávacích programů garantovaných a průběžně aktualizovaných MŽP.*

Bod 11. zabezpečovat EVVO zaměstnanců ve správních úřadech ... prostřednictvím nabídky Institutu státní správy s využitím vzdělávacích programů garantovaných a průběžně aktualizovaných MŽP. Bod 12. další EVVO v souladu se zákonem č. 312/2002.“

Usnesení vlády ČR č. 235/2004 o Státní politice životního prostředí České republiky – „*schvaluje aktualizovanou koncepci SP životního prostředí ČR.“*

Usnesení vlády ČR č.1542/2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech (ruší se tím Usnesení vlády ČR č. 1028/2001).

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon).

Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů – upravuje pracovní poměr úředníků a jejich vzdělávání.

Státní program EVVO k tomu říká:

„Cílem je – zabezpečit odpovídající vzdělanost a informovanost zaměstnanců všech resortů a všech stupňů veřejné správy v problematice životního prostředí, - zabezpečit ekologicky šetrné chování a postoje zaměstnanců veřejné správy, ... šetrný provoz úřadů k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje, ... - zabezpečit systematické a účinné informování, ... ovlivňování veřejnosti směřující k ekologicky šetrnému chování. ...

Cílovými skupinami jsou zaměstnanci ústředních orgánů a jimi přímo řízených organizací, zaměstnanci krajských orgánů a jimi přímo řízených organizací, zaměstnanci obcí i obcí s pověřenou působností a jimi řízených organizací, členové volených zastupitelstev na všech úrovních.“

Dále uvádím související zákony:

Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, jak vyplývá ze změn provedených ústavním zákonem č. 176/2001 Sb. „*Článek 99 – Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.*“

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). „*§ 1 – Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, § 7 odst. 2 – Státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost, § 61 odst. 3 – Metodickou a odbornou pomoc ve věcech uvedených v odst. 2 vykonává vůči orgánům obcím krajský úřad, § 139 odst. 1 - orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost, která je zákonem svěřena pověřeným obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností, § 141 – uvádí pojmy „statutární město“ se užívá při výkonu samostatné působnosti, „magistrát města“ při výkonu samosprávy.“*

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), *§ 1 odst.1 – Kraj je území společenstvím občanů, které má právo na samosprávu, díl 5 Krajský úřad - § 67 odst.1, písm. c) poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím, § 93 – Ministerstvo ve vztahu ke krajům na úseku přenesené působnosti a) koordinuje vydávání směrnic ministerstev a jiných ústředních správních úřadů, jež se dotýkají přenesené působnosti obce, k tomu*

vydává Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, b) kontroluje dodržování usnesení a opatření vlády v činnosti příslušných orgánů kraje a poskytování odborné pomoci krajským úřadům obcím.“

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta ve veřejné správě „je zakotvena v § 13 zákona č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. V souladu se zmíněným zákonem přijala vláda usnesením č. 1048/2000 Státní program EVVO v ČR a jeho přílohu – Akční plán na léta 2001-2003. Tím byly definovány úkoly veřejného zájmu a systémově zabezpečen výkon státní správy v oblasti EVVO.“ (Veřejná správa, www.mvcr.cz)

Dalším zákonným zdrojem, jež zmiňuje environmentální vzdělávání, je **zákon č. 124/2004 Sb. m. s. - Aarhuská úmluva**. Rozhodnutí II/2 – Prosazování efektivního přístupu k právní ochraně, část II. „Potřeba informací a školení státních úředníků, profesionálů v oboru práva, zaměstnanců justice a veřejnosti se v odst. 11 píše: Bere na vědomí, že zejména v zemích v přechodu je signifikantní potřeba školení v environmentálním právu stejně jako v základních aspektech environmentální vědy a technologie pro justici, **ostatní profesionály v oboru práva a státní úředníky**.“ V odst. 13 pak „zdůrazňuje, že školení a informace by měly být „ušity na míru“, aby vyhovovaly specifickým potřebám justice, ostatních profesionálů v oboru práva, jako jsou prokurátoři, úředníci, pověřeni vymáháním, advokáti, státní úředníci, akademici a veřejnost, a podporuje iniciativy pro adekvátní hodnocení těchto potřeb na relevantní národní, subregionální a regionální úrovni v konzultaci s jejich reprezentativními organizacemi a ostatními činiteli, a současné zaručování základních principů justiční nezávislosti a akademické svobody.“

Vymezení pojmu veřejná správa:

„Správa společnosti, správa státu jako celku i jeho jednotlivých územních jednotek, jako složek územní organizace státu, je projevem realizace výkonné moci ve státě, a to včetně specifického postavení tzv. veřejnoprávní samosprávné moci, přičemž se tato správa souhrnně označuje pojmem veřejná správa. Veřejná správa se člení na státní správu a samosprávu.

Státní správa je veřejnou správou uskutečňovanou státem, realizuje výkonnou moc státu.

Samospráva je vykonávaná príslušnými štátnymi orgánmi, ktoré majú postavenie orgánov verejnej správy.“ (Základy trestného a správneho práva, 2004)

Právě rozdelení veřejné správy na státní správu a samosprávu je klíčové pro posouzení systému vzdělávání EVVO.

Vzdělávání úředníků státní správy (správní úřady) se řídí Usnesením vlády ČR č. 1542/2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců správních úřadů a zákonem č. 218/2002 Sb. o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostat. zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon). Zodpovídá Úřad vlády prostřednictvím Institutu státní správy. Za vzdělávání úředníků územních samosprávných celků zodpovídá Ministerstvo vnitra v souladu se zákonem 312/2002 Sb. o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

2.4.1 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta ve veřejné správě

Zákon č. 218/2002 Sb. o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostat. zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon) *„upravuje právní poměry zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu jako službu (§ 1). Oborem služby se rozumí úsek činnosti služebního úřadu nebo jeho část vyplývající ze zvláštního zákona, který stanoví jeho působnost (§ 5). Dále upravuje pojmy státní zaměstnanci, předepsané vzdělání, organizační věci služby a další pracovněprávní věci služby. V části čtvrté vymezuje: Povinnosti, základní práva státních zaměstnanců, omezení některých práv ... § 61 – odst. 1 Státní zaměstnanci jsou povinni – písm. e) prohlubovat si vzdělávání podle pokynů služebního úřadu, písm. g) poskytovat informace o činnosti služebního úřadu podle zákona o svobodném přístupu k informacím, jestliže to patří k jejich služebním úkolům. § 63 základní práva státních zaměstnanců odst. 2 písm. d) na prohlubování vzdělání.“*

Vzdělávání státních zaměstnanců upravuje Hlava IV, §§ 87-88.

V § 87 odst. 1 – *„Prohlubování vzdělání státních zaměstnanců je součástí služebních vztahů státních zaměstnanců, zaměřuje se na jejich další odborný růst v jimi vykonávaném oboru služby včetně zdokonalování, popřípadě získávání jazykových*

znalostí, přitom se vychází z výsledku služebního hodnocení státního zaměstnance. Náklady na prohlubování vzdělání nese služební úřad. Doba prohlubování vzdělání je výkonem služby, za který přísluší státnímu zaměstnanci plat.“

Úřadem zodpovědným za vzdělávání státních úředníků je Úřad vlády, jež si k tomu ustavil Institut státní správy (zákonem č. 218/2002, § 89).

V § 90 odst. 1) se píše: „Institut zabezpečuje vzdělávání státních zaměstnanců podle tohoto zákona, jakož i vzdělávání ostatních zaměstnanců ve správních úřadech.“ K dalším úkolům patří např. příprava vzdělávacích programů a pedagogické činnosti, informační a publikační činnost, koordinace využití vzdělávacích možností správních úřadů a škol aj. *Nabídka a popis jednotlivých vzdělávacích akcí jsou zveřejňovány v katalogu, který je vydáván 2x ročně a na těchto www stránkách je průběžně aktualizován.* (http://wtd.vlada.cz/urad/urad_institut.htm)

Procházela jsem tento katalog a k 18.2. 2006 jsem žádné environmentální vzdělávání nenašla. Po té jsem vznesla dotazy – proč nejsou environmentální kurzy zařazeny, kdo vybírá školící subjekty a jakým způsobem – a zaslala je e-mailem na Institut. Ale do dnešního dne nepřišla žádná odpověď.

Tento zákon vzdělávání státních zaměstnanců blíže nespecifikuje, neurčuje druhy vzdělávání ani akreditační řízení jako zákon č. 312/2002 Sb. o úřednicích územních samosprávných celků.

Jediným dokumentem upravujícím vzdělávání podrobněji je **Usnesení vlády ČR č. 1542/2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech.**

Zde jsou v článku 2 vymezeny pojmy:

„Vstupní vzdělávání – vzdělávání, které zprostředkovává zaměstnancům základní informace o státní správě a zabezpečuje osvojení základních dovedností a znalostí, včetně seznámení s příslušnými předpisy.

Prohlubující vzdělávání – vzdělávání realizované zpravidla po ukončení vstupního vzdělávání průběžně po celou dobu trvání zaměstnaneckého vztahu v souladu s požadavky stanovenými pro výkon činností na místě, které zaměstnanec zastává nebo na které se připravuje.“

V článku 3 – Principy vzdělávání, odst. 6) *„Pluralita subjektů vzdělávání znamená využívání jak interních, tak externích dodavatelů vzdělávacích aktivit.“*

Článek 4 řeší Strukturu vzdělávání:

1. „Vzdělávání zaměstnanců zahrnuje:
 - a) vstupní vzdělávání
 - b) prohlubující vzdělávání
2. Vstupní vzdělávání zahrnuje
 - a) vstupní vzdělávání úvodní
 - b) vstupní vzdělávání následné
3. Prohlubující vzdělávání zahrnuje:
 - a) manažerské vzdělávání
 - b) jazykové vzdělávání
 - c) vzdělávání v dalších oblastech“

Environmentální vzdělávání najdeme v Článku 5 - Vstupní vzdělávání úvodní - odst. 4, písm. e) „*seznámení s praxí daného správního úřadu v oblasti environmentální výchovy a osvěty.*“

Nikde více se o tomto tématu nepíše. Tato Pravidla nabývají účinnosti 1. ledna 2006.

Usnesení vlády ČR č. 1542/2005 zrušilo Usnesení vlády ČR 1028/2001 o Pravidlech, kterými se stanoví způsob přípravy zaměstnanců se správních úřadech a v Úřadu vlády – zde v Programu vstupního vzdělávání byl stanoven Univerzální vzdělávací blok, jehož součástí byla environmentální výchova. Nevím, jak rozumět formulaci „seznámení s praxí ... v oblasti environmentální výchovy a osvěty“, zda platí, že není-li tato praxe, není ani vzdělávání?

Ukázka vstupního vzdělávání na Ministerstvu životního prostředí ČR je Přílohou č. 2 této práce.

2.4.2 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta při výkonu samosprávy

Základním dokumentem je **zákon č. 312/2002 Sb. o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.**

Systém vzdělávání úředníků je **doplněn vyhláškami č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků a 512/2002 Sb., o**

zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků a Usnesením vlády č. 601/1999, Usnesením vlády č. 349/2001 a Usnesením vlády č. 96/2002 Sb.

Aktuální stav plnění SP EVVO najdeme v Usnesení vlády č. 991/2003 k plnění usnesení vlády č. 1048/2000 o Státním programu EVVO v ČR. Toto usnesení obsahuje Akční plán SP EVVO na léta 2004–2006.

*„III. ukládá 1. ministru ŽP a ministryni MŠMT ... b) **metodicky ovlivňovat krajské systémy EVVO v ČR.**, IV. doporučuje hejtmanům, primátorovi hl. m. Prahy, primátorům statutárních měst a starostům obcí ... **aktivně podporovat a realizovat krajské systémy EVVO v ČR.**“*

Dále Akční plán SP EVVO v ČR na léta 2004–2006 uvádí: *„část II. Vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech, úředníků v územních samosprávných celcích a volených členů zastupitelstev - 10. Koordinovat vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech ... v problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje s využitím vzdělávacích programů garantovaných a průběžně aktualizovaných MŽP. Odpovídá: vedoucí Úřadu vlády ČR“.*

Zákon č. 312/2002 Sb. vymezuje tyto pojmy:

*„**Územní samosprávný celek** je obec a kraj, pro účely tohoto zákona též hl. m. Praha, město, statutární město a městská část hl. m. Prahy.*

***Úřadem** se ... rozumí obecní úřad, městský úřad, magistrát statutárního města, magistrát územně členěného statutárního města, úřad městského obvodu nebo městské části územně členěného statut. města, krajský úřad, Magistrát hl. m. Prahy a úřad měst. části hl. m. Prahy.*

***Správní činnosti** – plnění úkolů v samostatné nebo přenesené působnosti územního samosprávného celku...*

***Úředníkem** se ... rozumí zaměstnanec územního samosprávného celku*

***Vedoucím úředníkem** se ... rozumí úředník, který je vedoucím zaměstnancem.*

***Vedoucím úřadu** se...rozumí vedoucí úředník, který vykonává funkci tajemníka obecního úřadu, magistrátu statutárního města, ředitele krajského úřadu, ...starosta.“*

Dále tento zákon vymezuje vzdělávání úředníků jak obsahově, tak rozsahem. Stanovuje závěrečné zkoušky, jejich zabezpečení, zkušební komisi i osvědčení. Současně upravuje podmínky získání akreditace vzdělávací instituce nebo vzdělávacích programů.

„Vzdělávání ve státní správě může provádět právnická nebo fyzická osoba oprávněná ke vzdělávací činnosti – již byla udělena akreditace. Dále to může být příspěvková organizace zřízená Ministerstvem vnitra, územní samosprávný celek s akreditací.“

Podle § 18 je úředník povinen prohlubovat si kvalifikaci účastí „na **vstupním vzdělávání, průběžném vzdělávání a přípravě a ověření zvláštní odborné způsobilosti (ZOZ).**“

„Vstupní vzdělávání zahrnuje:

- znalosti základů veřejné správy, zvláště obecných zásad organizace a činnosti veřejné správy a územního samosprávného celku, základy veřejného práva, veřejných financí, evropského správního práva, práv a povinností a pravidel etiky úředníka
- základní dovednost a návyky potřebné pro výkon správních činností
- znalosti základů užívání informačních technologií
- základní komunikační, organizační a další dovednosti vztahující se k jeho pracovnímu zařazení“

„Průběžné vzdělávání zahrnuje:

- prohlubující, aktualizací a specializační vzdělávání úředníků zaměřené na výkon správních činností ... včetně získávání a prohlubování jazykových znalostí

O účasti úředníka na jednotlivých kurzech rozhoduje vedoucí úřadu na základě potřeb územního samosprávného celku a s přihlédnutím k plánu vzdělávání úředníka. Úředník je povinen se kurzu zúčastnit.“

„Zvláštní odborná způsobilost (ZOZ):

Správní činnosti ... zajišťuje samosprávný celek prostřednictvím úředníků, kteří prokázali ZOZ. Zvláštní odborná způsobilost zahrnuje souhrn znalostí a dovedností nezbytných pro výkon činností stanovených prováděcím právním předpisem (vyhláška č. 511/2002 – o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků a

vyhláška č. 512/2002 – o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků). ZOZ má obecnou a zvláštní část. Obecná část zahrnuje znalost základů veřejné správy, zvláště obecných principů organizace a činnosti veřejné správy, znalost zákona o obcích, zákona o krajích, zákona o hlavním městě Praze, a zákona o správním řízení, a schopnost aplikace těchto znalostí. Zvláštní část zahrnuje znalosti nezbytné k výkonu správních činností stanovených prováděcím právním předpisem, zvláště znalost působnosti orgánů územní samosprávy a územních správních úřadů vztahující se k těmto činnostem, a schopnost jejich aplikace. “

Poslední kvalifikací vymezenou zákonem č. 312/2002 je „**vzdělávání vedoucích úředníků a vedoucích úřadů**. Toto vzdělávání zahrnuje obecnou a zvláštní část. Obecná část zahrnuje znalosti a dovednosti v oblasti řízení úředníků. Zvláštní část zahrnuje přehled o činnostech stanovených prováděcím právním předpisem vykonávaných podřízenými úředníky“.

Zákon též stanovuje termíny jednotlivých typů vzdělávání.

„Plán vzdělávání obsahuje časový rozvrh prohlubování kvalifikace úředníka v rozsahu nejméně 18 pracovních dnů po dobu následujících 3 let. Územní samosprávný celek je povinen vypracovat plán vzdělávání do 1 roku od vzniku pracovního poměru úředníka, nejméně jedenkrát za 3 roky plnění tohoto plánu hodnotit a podle výsledků hodnocení provést jeho aktualizaci.“

Akreditací vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů se zabývají §§ 29-32. Akreditace se uděluje na dobu 3 let a lze požádat o její obnovení. Je nepřevoditelná. Součástí žádosti o akreditaci vzdělávací instituce je i žádost o akreditaci alespoň 1 vzdělávacího programu. K žádosti o akreditaci vzdělávacího programu je nutno přiložit nejméně 2 odborné posudky vzdělávacího programu. Další podrobnosti najdete v zákoně.

„Nejvíce vzdělávacích institucí bylo akreditováno v tradičních centrech České republiky, tj. na území Hlavního města Prahy a v Jihomoravském kraji, a to především v Brně, kde sídlí většina akreditovaných vzdělávacích institucí tohoto kraje.“ (Zpráva o stavu vzdělávání úředníků územních samosprávných celků v ČR v letech 2003-2004) Je zařazeno jako **příloha č. 3**.

Nyní uvádím shrnutí povinností vyplývající ze zákona dle Zprávy o stavu vzdělávání úředníků územních samosprávných celků v České republice v letech 2003-2004:

„Povinnosti úředníků – vzdělávat se po celou dobu svého pracovního poměru, ... zákon stanoví lhůty, ve kterých je úředník povinen vzdělávání absolvovat. Povinnosti úřadů územních samosprávných celků – úřad je povinen zajistit úředníkovi prohlubování kvalifikace dle plánu, úřad objednává konkrétní druh vzdělávání u akreditované vzdělávací instituce. U ZOZ zajišťuje před zkouškou i přípravu presenční nebo individuální formou. ... Povinnosti Ministerstva vnitra – koordinuje systém přípravy úředníků ÚSC mimo oblast ZOZ, která byla delegována na jeho příspěvkovou organizaci – Institut pro místní správu Praha. MV ČR rozhoduje o udělování akreditací, posuzuje předchozí vzdělání úředníka, provádí kontrolní činnost v akreditovaných vzděl. institucích, ... Povinnosti ústředních správních úřadů (vč. MV ČR) – stanoví zkušební otázky k ZOZ, zajistit členy zkušebních komisí, ... Povinnost Institutu pro místní správu Praha – nejen že poskytuje vzdělávání, ale jako jediná vzdělávací instituce má právo a povinnost realizovat ověřování ZOZ. Povinnosti akreditovaných vzděl. institucí – dodržovat obsah a rozsah, o činnosti 1x ročně podat zprávu.“

2.5 Dílčí závěr

Vzděláváním úředníků ve veřejné správě se zabývá zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech ... a zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků ... a doplněno vyhláškami č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků a č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků. Tím je dána koncepce vzdělávání veřejné správy.

Environmentálním vzděláváním se ani jeden citovaný zákon nezabývá. Výjimku tvoří ZOZ na úseku výkonu samosprávy odboru životního prostředí. Environmentální vzdělávání veřejné správy je zmíněno ve Státním programu EVVO ČR (tj. Usnesení vlády ČR č. 1048/2000) a dále v Usnesení vlády č. 96/2002 k převodu činností v oblasti vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády z působnosti ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva vnitra na Úřad vlády – v bodě 4. Upravuje text Usnesení vlády č. 1048/2000 takto:

„ministru vnitra – zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců územní samosprávy a okresních úřadů v oblasti SP EVVO v souladu s koncepcí přípravy

pracovníků veřejné správy ... v bodě 5. Ministru a vedoucímu Úřadu vlády – zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády v oblasti Státního programu ...“

Ve stání správě je EVVO upravena v Usnesení vlády č. 1542/2005 touto větou „v Článku 5 - Vstupní vzdělávání úvodní - odst. 4, písm. e) *seznámení s praxí daného správního úřadu v oblasti environmentální výchovy a osvěty.*“

Národní zpráva ČR o implementaci Aarhuské úmluvy (MŽP, 2004) uvádí, že „*Úředníci státní správy jsou v rámci vstupního školení proškolení v problematice přístupu veřejnosti k informacím o ŽP – školení je zajišťováno v rámci bloku Enviminima.*“

EVVO při výkonu samosprávy vychází z Usnesení vlády ČR č. 1048/2000 o Státním programu EVVO. Usnesení vlády č. 991/2003 k plnění usnesení vlády č. 1048/2000, o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice s přílohou Akčního plánu na léta 2004-2006 se v kapitole II. zabývá „*Vzděláváním zaměstnanců ve správních úřadech, úředníků v územních samosprávných celcích a volených členů zastupitelstev*“. Na tato usnesení navazují Krajské koncepce EVVO, které tuto problematiku rozpracovávají do místních podmínek.

Obce nemají ze zákona povinnost se EVVO věnovat. Kraj poskytuje metodické vedení.

„Jediným zákonem, který stanovuje všeobecně podmínky pro EVVO, je zákon č. 17/1992 o životním prostředí:

§ 16: Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“ (Kulich, Systém EVVO v podmínkách krajů in Environmentální výchova ve školách)

Tabulka č. 1 – Prameny systému vzdělávání pracovníků ve veřejné správě

Vláda		
<p>Usnesení vlády č. 1028/2001 Systém vzdělávání pracovníků ve správních úřadech a v Úřadu vlády</p>	<p>Usnesení vlády č. 1048/2000 SP EVVO</p>	<p>Zákon č. 123/1998 Sb., §13 – o právu na informace o ŽP Zákon č. 124/2004 Sb. m. s., Aarhuská úmluva – proškolení státních úředníků</p>
Státní správa	Výkon samosprávy	
<p>Usnesení vlády č. 349/2001 zřízení Institutu státní správy (součást Úřadu vlády)</p>	<p>Zákon č. 312/2002 Sb., - upravuje pracovní poměr a vzdělávání úředníků ÚSC - vyhláška č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků - vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků</p>	
<p>Usnesení vlády č. 96/2002 - převod vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády na Institut státní správy</p>	<p>Usnesení vlády č. 991/2003 - aktualizovaný SP EVVO + Akční plány na 2004-2006 (vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech, úřadech samosprávných celků a volených členů zastupitelstev)</p>	
<p>Zákon č. 218/2002 - služební zákon o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech</p>	<p>Další vzdělávání v oblasti EVVO dle krajských koncepcí EVVO na bázi dobrovolnosti. Koordinace MV ČR.</p>	
<p>Usnesení vlády č. 1542/2005 - o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech - (zrušuje Usnesení vlády č. 1028/2001)</p>		

3. Veřejná správa a environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v rámci Jihomoravského kraje

Na základě SP EVVO (Usnesení vlády č. 1048/2000) a Usnesení vlády č. 991/2003 jednotlivé kraje zpracovávají koncepci EVVO. *„Cílem Koncepce EVVO Jihomoravského kraje je zvyšovat spoluodpovědnost lidí za současný i příští stav přírody i společnosti, za smysluplné využívání místních zdrojů, za místo, region i planetu, které jsou jim domovem.“*

Povinnosti krajů dané zákonem:

„Zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů: § 79 a – orgán kraje v přenesené působnosti spolupracuje s ostatními správními úřady na zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání. Zákonem č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí ve znění pozdějších předpisů: Čl. LIII, §13, 1) – Kraj v samostatné působnosti ve spolupráci s MŠMT a dalšími ústředními orgány je povinen podporovat osvětu, výchovu a vzdělávání široké veřejnosti v oblasti ochrany životního prostředí se zvláštním zaměřením na výchovu dětí a mládeže. A v Čl. LIII, § 13, 3) – Kraj v samostatné působnosti usiluje o to, aby a) byl vytvořen a využíván systém osvojování základních poznatků o životním prostředí a jeho ochraně vycházející z principů udržitelného rozvoje a z aktivních forem výchovy, osvěty a získávání informací, zajišťovaný prostřednictvím státních i nestátních organizací. b) orgány byly veřejně nápomocny při zajišťování přístupu k informacím o životním prostředí.“(Koncepce EVVO ve Zlínském kraji, kol. autorů in Environmentální výchova ve školách)

Ze SP EVVO vyplývá povinnost *„zabezpečit odpovídající vzdělanost a informovanost zaměstnanců všech resortů a všech stupňů veřejné správy v problematice životního prostředí, dále zabezpečit ekologicky šetrné chování a postoje zaměstnanců veřejné správy, provoz úřadů šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje, zabezpečit systematické a účinné informování a ovlivňování veřejnosti, spolupracovat s dalšími subjekty...“*

V oblasti environmentálního vzdělávání veřejné správy Jihomoravského kraje je situace následující:

„První koncepci schválilo zastupitelstvo roku 2002, následně ustavil ředitel KrÚ Krajskou koordinační skupinu EVVO, která působí jako poradní orgán. Na odboru životního prostředí i na odboru školství KrÚ JMK byly pro oblast EVVO vyčleněny části pracovních náplní vždy jednoho pracovníka tak, že pracovníce OŽP se věnuje především environmentálnímu vzdělávání úředníků, osvětě veřejnosti a podpoře EVVO, pracovník OŠ má na starosti zejména environmentální výchovu a vzdělávání na školách všech stupňů. Všichni pracovníci KrÚ JMK byli během roku 2004 proškoleni v kurzu environmentálního minima. V roce 2005 byla zahájena projektová příprava rekonstrukce budovy budoucího krajského pracoviště pro environmentální vzdělávání dospělých – Kolej Aleše Závěského.“

Koncepce EVVO Jihomoravského kraje se v rámci vzdělávání ve veřejné správě zaměřuje na tyto cílové skupiny – *„pracovníci KrÚ a krajem zřízených organizací, starostové obcí v JMK, členové krajských, městských a obecních zastupitelstev, vedoucí a pracovníci odborů životního prostředí městských úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností, představitelé NNO, s nimiž úzce spolupracují úředníci veřejné správy“.*

Jelikož obce nemají ze zákona povinnost se EVVO věnovat, kraj v rámci metodické pomoci provádí vstupní školení úředníků, včetně bloku „environmentálního minima“. Další motivací pro obce v oblasti EVVO může být Výzva KrÚ Jihomoravského kraje – soutěž o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v Jihomoravském kraji. (**viz příloha č. 4**)

Jak vypadá konkrétní environmentální vzdělávání KrÚ JMK představuje Ing. Jiří Kolísek (kancelář ředitele, oddělení personálních věcí a vzdělávání KrÚ JMK): *„Jihomoravský kraj ve spolupráci se vzdělávací agenturou Rentel a.s. uskutečnil v měsících květnu, červnu a září akreditovaný seminář „Environmentální minimum“. Cílem bylo poskytnout základní informace o problematice ochrany životního prostředí a výkonu státní správy na tomto úseku a pochopení souvislostí ochrany životního prostředí. Vzdělávání proběhlo formou eLearningu, délka připojení byla 3 týdny a odpovídala 8 hodinám prezenční výuky. Kurz byl tvořen výkladem, autotesty a testy. Kurz absolvovalo 422 úředníků.“* (Jihomoravské ekolisty 2/2004)

Zpráva o stavu vzdělávání úředníků územních samosprávných celků v ČR v letech 2003-2004 konstatuje, že při ověřování ZOZ v II. Polovině 2003 „bylo hodnoceno klasifikačním stupněm „nevyhověl“ 241 úředníků z krajských úřadů. Nejvíce úředníků bylo z krajského úřadu Jihomoravského (54) a Moravskoslezského (36).“ Více viz **příloha č. 5.**

Jak jsem výše popsala, část pracovníků veřejné správy školila firma Rentel, a.s. (viz **příloha č. 6**) Tuto firmu lze najít v akreditovaných institucích pro vzdělávání Ministerstva vnitra. Proto jsem ji kontaktovala nejprve telefonicky, na jejich žádost i e-mailem, a poprosila jsem je o nahlédnutí do kurzu „enviminima“. Nikdo z této firmy mne dosud nekontaktoval, ani jiným způsobem neodpověděl. Ukázka z kurzu (**příloha č. 7**) je získaná z MŽP ČR.

Firma Rentel a.s. je také zpracovatelem projektu „*Vypracování krátkodobé prognózy uplatňování informačních systémů pro aktivní informovanost úředníků územně samosprávných celků a veřejnosti v oblasti EVVO do roku 2012*“. V této práci se zaměřují na „nalézání formy prosazení Směrnice č. 90/113/EHS o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí v zemích EU v souladu s relevantními právními normami České republiky, dále provést výzkum těchto forem.“ Musím zde upozornit, že zmíněná Směrnice Rady má číslo 90/313/EHS, ale byla již zrušena směrnicí 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí, dále proběhla ratifikace Aarhuské úmluvy (zákon č. 124/2004 Sb., m. s.) v ČR. Dle mého soudu není tedy co zkoumat. Z projektu jsou výstupem mimo jiné průběžné zprávy o plnění projektu. Domluvila jsem si tedy schůzku na MŽP ČR v Referenčním informačním středisku k prezenčnímu studiu této zprávy.

Nyní předkládám zjištěné výsledky:

Cituji z *Projektu SM/10/168/05 „Vypracování krátkodobé prognózy uplatňování informačních systémů pro aktivní informovanost úředníků ÚSC a veřejnosti v oblasti EVVO do roku 2012“ – Závěrečná zpráva za rok 2005 (první rok řešení) zpracovaná ke dni 7.12.2005.*

„*Cíl tématu – 1. Analýzy a rešerše v současné době využívaných systémů v rámci členských států EU, 2. Výzkum konkrétních forem prosazování Směrnice č. 90/313 EHS ve vybraných zemích EU, 3. Analýza stávajícího informačního systému s využitím moderních vzdělávacích technologií, 5. Návrh metodika tvorby, údržby a aktualizace*

vzdělávacího obsahu v informačním systému, 6. Pilotní ověření informačního systému, 7. Metodika a návrh forem přípravy pracovníků územně samosprávných celků v rámci EVVO“

„Shrnutí a závěry – 2) Stále více se prosazují proti zdrojům tištěným zdroje elektronické, což je dáno nejen vědecko technických a vzdělávacích rozvojem, ale i potřebou reakce na nesmírně rychle se měnící právní předpisy tohoto úseku veřejného práva. Internet zvyšuje rychlost poskytnutí i dostupnost informací. ... 3) Ve zpřístupňování dokumentů není systém, jsou publikovány a zveřejňovány svým způsobem nahodile, nepřehledně, místy až chaoticky. Bud' jsou publikovány v obecných sbírkách zákonů, smluv či věstnících a pak je problém rozlišit zda se jedná o předpisy práva životního prostředí či nikoliv, nebo jsou publikovány na internetových stránkách příslušných institucí a pak jde zpravidla jen o některé předpisy. ...12) MŽP, ale i další instituce resortu, minimálně využívají své internetové stránky pro ekologickou právní osvětu. Výjimkou je několik tištěných letáků z oblasti aplikace Washingtonské úmluvy – CITES v podmínkách ČR. Jsou zde značné rezervy. Chybí základní právní letáčky odpovídající na otázky – „Co, kdo, kdy, kde a jak smí či nesmí dělat?“ ...“

Z mého šetření vyplývá:

- 1) Celá studie je vedena z pohledu pracovníků ÚSC (včetně dotazníkového šetření). Veřejná správa se ale skládá ze státní správy a samosprávy. Rozbor situace ve státní správě učiněn nebyl, pouze krátkodobé šetření na MŽP ČR a jsou z něho vyvozovány dalekosáhlé závěry. Vzhledem k finančnímu zajištění projektu, je toto šetření nedostatečné.
- 2) V názvu studie i ve vymezení cílů je zmiňována veřejnost. Ale šetřením veřejnosti z hlediska dostupnosti informací z oblasti EVVO se studie vůbec nezabývá. Kde je podloženo, že elektronická média se více využívají a co představuje „nesmírně rychle se měnící právní předpisy“?
- 3) Publikování zákonů je podle mne dostatečné. Každý resort ve státní správě i jednotlivé stupně samosprávy mají své právní oddělení, kde lze informace dostat. Pro úředníky i veřejnost jsou k dispozici zákony jak v tištěné podobě (tzv. ÚZ – úplné znění) tak elektronické např. soubor „Životní prostředí“ obsahuje 19 zákonů a 5 vyhlášek, vydává GRAND s.r.o. – elektronická právní knihovna.

- 4) Z mé zkušenosti mohu říci, že internetové stránky MŽP mi poskytly všechny informace, které jsem hledala, včetně legislativních. Tištěných materiálů zaměřených na EVVO má mnohem více a to i s právními odkazy např. „V obcích ekologicky“ – Základy ochrany životního prostředí v malých obcích.

Tolik jen namátkou k několika bodům studie. Celkově lze říci, že studie se zaměřuje na pracovníky ÚSC a na prosazení elektronického vzdělávání a prezentaci EVVO ve veřejné správě. Doporučuji tuto formu vzdělávání přesto, že z pedagogického hlediska má i dost nevýhod – chybí kontakt s lektorem, kontakt s účastníky, omezená možnost vzájemné diskuse k příkladům z praxe, propojení souvislostí ... Myslím, že tato forma by neměla být jediným či dokonce hlavním zdrojem proškolení úředníků.

Jelikož z mého dalšího šetření k BP vím, že firma Rentel a.s. se zaměřuje na školení pracovníků ve veřejné správě v oblasti environmentálního minima a to elektronickou formou, domnívám se, že studie je marketingovým průzkumem za státní peníze a že jde o střet zájmů. Jak může tatáž organizace provádět školení úředníků (za státní peníze) a současně pro stát (MŽP ČR) provádět výzkumnou studii v té samé oblasti?!

Závěrem chci upozornit na jazykovou a grafickou úroveň této studie.

Po jazykové stránce je to práce na nízké úrovni – objevují se tu chyby v tvarosloví, která jsou dalším kopírováním textu na jiná místa studie stále opakována, text obsahuje dlouhá nepřehledná souvětí (chybějí dělicí čárky), kopírování stále stejného textu na různá místa studie nepřispívá k jazykové úrovni textu. Např. str. 5 – Časový harmonogram prací – Zahájení první etapy – Zahájení 02.05.2005 a Dokončení je 01.05.2005, str. 10 – napočítala jsem 9 chyb.

Grafické zpracování vykazuje též nízkou úroveň. Především kombinace nadpisu bezpatkovým písmem s textem, který je písmem patkovým, je proti typografickým pravidlům. Rozvržení stránky není nejvhodnější – vložený text v záhlaví je příliš blízko vlastnímu textu, text v zápatí není v jedné rovině, přetéká na další řádek. Grafické zpracování dotazníkového šetření obsahuje chyby. Např. Příloha č. 6 – Analýza cílových skupin – (str. 58) – graf je na tmavém podkladě, čímž je špatně čitelný, chybí procentuální vyjádření. U dalších grafů – výsečových – je např. rozdělení na 6 výsečí, barevně odlišených, ale v legendě vysvětleny pouze 4. Některé stránky ve studii obsahují světlé pruhy přes text, způsobené nedostatkem toneru.

Nevím, jak firma, která si nedokáže ohlídat výstupní dokument z projektu, chce navrhovat a řešit vzdělávání či elektronickou prezentaci někoho jiného. Mimo to existuje projekt „Obecný vzdělávací systém pro úředníky místních samosprávných orgánů“ – „Vzdělávání o záležitostech EU“ (PHARE CZ 0209-02-01-005, 263 s.). *„V rámci tohoto projektu bylo v průběhu června a července 2004 provedeno dotazníkové šetření na krajských úřadech a vybraných magistrátech. Na základě odpovědí byla připravena analýza vzdělávacích potřeb místní samosprávy v České republice. ... Dále byly vytvořeny studijní materiály v distanční podobě.“* Domnívám se, že v projektu firmy Rentel a.s. jde o mrhání státními finančními prostředky a že by se tím měly zabývat odpovědné orgány.

Dalším úřadem, který jsem kontaktovala, byl Magistrát města Brna. Zde jsem zjistila, že vzdělávání úředníků probíhá v souladu se zákonem č. 312/2002 Sb., jednotlivá školení (kurzy) si vybírají zaměstnanci sami po dohodě s vedoucími nebo z nabídky personálního odboru, dle svého plánu vzdělávání. Souběžně s tím probíhají interní školení, kde v rámci vstupního školení je blok věnovaný životnímu prostředí. (viz **příloha č. 8**) Magistrát města Brna není celkově proškolen v oblasti EVVO jako Krajský úřad Jihomoravského kraje. Magistrát metodicky vede úřady městských částí. Proto jsem do dotazníkového šetření zahrnula i dvě městské části.

3.1 Dotazníkové šetření

Dle Usnesení vlády č. 96/2002 je uloženo ministru vnitra „zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců územní samosprávy a okresních úřadů v oblasti Státního programu v souladu s koncepcí přípravy pracovníků státní správy a vytvořit podmínky pro strukturu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na úrovni územní samosprávy a okresních úřadů a napomáhat při jejich realizaci“.

Cílem dotazníkového šetření je tedy zmapovat míru proškolení úředníků veřejné správy v Jihomoravském kraji v oblasti environmentálního vzdělávání a jejich postoje k principům trvale udržitelného rozvoje.

První předběžné zjišťování stavu a získávání informací o tématu probíhalo v lednu 2006 na OŽP MMB formou řízeného rozhovoru. Na základě získaných informací jsem

vyhledala příslušnou literaturu a její zpracování trvalo do února 2006. Elektronickou poštou a osobní návštěvou na MŽP ČR jsem si získané informace upřesnila. Na základě těchto informací jsem sestavila dotazník pro úředníky veřejné správy.

Počátkem března jsem tento dotazník konzultovala se sociologem. Některé dotazy byly přeformulovány, aby byly jasné a stručné. Následovala distribuce dotazníků. Dotazník byl distribuován na Krajský úřad Jihomoravského kraje (elektronickou poštou) na odbory školství, životního prostředí, dopravy, územního plánování a Magistrát města Brna – odbory školství, životního prostředí, dopravy, vodního a lesního hospodářství, územního plánování. Na odborech MMB byl dotazník distribuován v písemné podobě po 20 kusech. Dále byly o vyplnění dotazníku požádány dva úřady městských částí. Jedna obdržela 20 ks dotazníků, druhá byla oslovena elektronickou poštou. Zde se ukázalo, že školení tohoto typu nedělají (považují to za „módní záležitost“).

Ukázku dotazníku najdete v **příloze č. 9**. Jednotlivé odbory byly vybrány na základě míry, jakou se jejich činnost dotýká životního prostředí.

3.2 Popis zjištěného stavu

Na Krajském úřadě Jihomoravského kraje jsem šetření prováděla na základě článku v Jihomoravských ekologech č. 2/2004 v kanceláři ředitele, oddělení personálních věcí a vzdělávání KrÚ JmK. Tím jsem zjistila, že všech 422 zaměstnanců bylo proškoleno kurzem „enviminima“ od firmy Rentel a.s. Protože mne zajímaly názory zaměstnanců na toto vzdělávání i jejich osobní postoje k environmentální problematice, zaslala jsem 5 vedoucím vybraných odborů dotazník elektronickou poštou a požádala je o předání jejich podřízeným. Z KrÚ JmK pak přišly jen 2 vyplněné dotazníky.

U Magistrátu města Brna byla situace obdobná. Rozhovory jsem zjistila, že nejproškolenější je odbor životního prostředí (jak vyplývá z jeho náplně práce), ostatní odbory jsou méně (jedinci) či vůbec. Magistrát města Brna není jednotně proškolen, tak jako Krajský úřad, ale součástí jejich vstupního školení je environmentální „minimum“. To se však v dotaznících projevilo jen u zaměstnanců s praxí do 5 let. Celkem zde bylo rozdáno 100 ks dotazníků, vyplněno bylo 32 ks.

Na Úřad městské části bylo rozdáno 20 ks dotazníků, vyplněno bylo 10 ks. Celkem bylo rozdáno 125 ks dotazníků a dotazníkového šetření se zúčastnilo 44 respondentů tj. 35,2%.

Vyhodnocení dotazníku

Otázka č. 1. Pohlaví

Ze 44 respondentů bylo 12 mužů (tj. 27,3%) a 32 žen (72,7%).

Otázka č. 2 . Věk – zastoupení věkových skupin bylo následující:

20-30 let: 3 (6,8%)

31-45 let: 19 (43,2%)

46-55 let: 16 (36,4%)

56-65 let: 6 (13,6%)

Otázka č. 3. Odbor – k šetření byly vybrány odbory životního prostředí, školství, dopravy, územního plánování, vodního a lesního hospodářství. Výběr byl dán jejich činnostmi dotýkající se životního prostředí. Přičemž z šetření vypadl odbor dopravy na obou úrovních – nebyl vyplněn žádný dotazník. Z šetření dále vyplynulo, odbor životního prostředí je proškolen celý a to vícekrát.

Otázka č. 4. Pracovní zařazení – respondenti byli z pracovních pozic referent či vedoucí, ale nebyl nalezen vliv pozice na míru environmentálního vzdělávání či osobních postojů.

Otázka č. 5. Dosažené vzdělání – bylo rozděleno následovně:

VŠ: 33 lidí (75%)

SŠ: 11 lidí (25%)

Otázka č. 6. Délka praxe ve veřejné správě – se pohybovala od 2 let po 41 rok, průměr 12,4 roku. Zde se projevilo proškolení v enviproblematice u úředníků s praxí do 5 let. Školení prošli jako vstupní nebo průběžné vzdělávání nebo již při studiu na VŠ.

Otázka č. 7. Environmentální vzdělávání – následující blok byl málo vyplňován. Buď vůbec nebo jen některá otázka. Při vyhodnocování byly tyto dotazníky hodnoceny jako NE. Při rozhovorech při sběru dotazníků, mi byla tato část vytknuta jako méně srozumitelná a to v užití slov „environmentální vzdělávání“ a „zásady trvale udržitelného života“.

7.1 Vzdělání v environmentálním oboru:

Ano: 18 respondentů (40,9%)

Ne: 26 (59,1%)

7.2 Proškolení v env. problematice:

Ano: 24 (54,5%)

Ne: 20 (45,5%)

7.3 Školení provedla akreditovaná instituce: Statutární město Brno, lektori MŽP ČR, Lipka, Rentel a.s., MMR ČR, MV ČR, Institut státní správy Praha, PdF Mu Brno, Vzdělávací agentura s.r.o., Agentura SVS, Vzdělávací centrum pro veřejnou správu

7.4 Env, vzdělávání bylo součástí školení:

Vstupní: 2

Prohlubující – průběžné: 16

- manažerské: 2 Ostatní neuvedli.

7.5 Forma proškolení:

Kurz: 4

e-learning: 6

Jiné: PdF MU Brno, semináře Většinou neuvedeno.

7.6 Byl jsem s formou a obsahem spokojen: 14 (31,8%)

S čím: časová variabilita e-learningu, praktičnost, názornost, možnost získané poznatky uplatnit v praxi

7.7 Byl jsem nespokojen: 3 (6,8%)

S čím: malá časová dotace, zaměření nejednotlivosti, ale chybí souvislosti, příliš obecná rovina – nedotýká se praxe

Nevyjádřených bylo 26 tj. 59,1%. To je podle mne hodně a o důvodech se lze jen domnívat.

7.8 Chyběla mi tato témata:

Odpadová problematika, celkový přehled informací o ŽP, využitelnost obnovitelných zdrojů – trendy, konkrétní opatření k ochraně ŽP, propojení s praxí, ochrana ovzduší

7.9 Poznatky, které nejvíce využívám:

Zákl. informace o ŽP, úspory energií, ekologické poznatky v komunikaci se školami, téměř všechny v souvislosti s mou praxí, získaný přehled, hospodaření s odpady, ochrana zemědělského půdního fondu, vliv stavební činnosti a staveb, odpadové hospodářství

Otázka č. 8. Osobní vztah k environmentální problematice.

8.1 Sympatizuji s ekologickými zásadami trvale udržitelného života:

Ano: 42 lidí (95,5%) Nezná: 2 (4,5%)

8.2 Dodržuji tyto zásady:

Ano: 31 (70,5%) Ne: 10 (22,7%) Někdy: 3 (6,8%)

8.3 Jsem proti těmto zásadám: nikdo

8.4 Mám podmínky k dodržování ekologických zásad na pracovišti:

Ano: 22 (50%) Ne: 13 (29,5%) Částečně: 1 (2,3%) Nevyjádřilo: 8 (18,2%)

Většina respondentů vyjádřila sympatie k ekologickým zásadám i jejich praktické dodržování. I v možnosti realizace zásad na pracovišti se většina přiklání k souhlasu.

Otázka č. 9.

9.1 Názor na finanční zabezpečení env. vzdělávání:

Přiměřené: 19 (43,2%) Malé: 13 (29,5%) Neví: 12 (27,3%)

9.2 Názor na odborné zabezpečení env. vzdělávání:

Výborná: 0 Dobrá: 28 (63,6%) Nedostatečná: 4 (9,1%) Neví: 12 (27,3%)

Většina respondentů hodnotí finanční zabezpečení jako přiměřené a odbornou úroveň jako dobrou.

Otázka č. 10. Další připomínky k env. vzdělávání:

Zlepšit propagaci nabídek env. vzdělávání, při env. opatřeních respektovat vyváženost rozvoje území, důsledné zapracování této tematiky do školních vzdělávacích programů, zaměřit se také na zastupitele, neboť ti rozhodují pouze pod dojmem svého volebního období.

3.3 Dílčí závěr

Jihomoravský kraj má prostřednictvím svého úřadu schválenou Krajskou koncepci EVVO, nyní aktualizovanou pro roky 2006-2010. Tato koncepce nezůstává jen na papíře, ale realizuje se ve školách, volnočasových centrech, centrech ekologické výchovy, v neziskových organizacích či v osvětě veřejnosti. Dále se rozvíjí osvěta podnikatelské sféry a realizuje se projekt ekologicky šetrného provozu pracoviště. Jak se ukázalo v dotazníkovém šetření, vzdělávání úředníků v environmentální oblasti však má ještě své možnosti. I když zkoumaný vzorek byl proti očekávání velmi malý, lze ho brát jako pilotní průzkum. Dalším zpřesněním otázek a novým dotazníkovým šetřením by se naznačené trendy buď potvrdily nebo vyvrátily. Překvapilo mne vysoké procento sympatizantů i realizátorů ekologických zásad. Skoro by se chtělo říci, že vlastně už nemusí ani absolvovat žádné environmentální vzdělávání. Přesto má vzdělávání úředníků veřejné správy v environmentální oblasti své opodstatnění. Neboť spravují zemi ve veřejném zájmu. Toto vzdělávání by mělo mít podklad v zákonu s doporučeným opakováním např. po dvou letech dle aktualizace obsahu.

Závěr

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta má již v České republice pevné místo. Hlavním výchozím dokumentem je Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice. Od něj jsou jednotlivé cíle rozpracovány po resortech ministerstev. Právní podporu pro ekologickou výchovu ve školství tvoří nový školský zákon a z něj vycházející Rámcové vzdělávací programy. Cílem EVVO je ekologická gramotnost nejen žáka, podnikatele či odborníka, ale obecně občana. Důraz je kladen jak na souvislosti různých činností a jejich dopadu na životní prostředí, tak stejně důležitý je i formativní účinek této výchovy, která vede k trvale udržitelnému způsobu života. Zasahuje jak kognitivní stránku osobnosti, tak i stránku emoční a volní. Podnikatelská sféra a veřejnost je formována environmentální osvětou a některými zákony, zejména zákonem o životním prostředí č. 17/1992 Sb., zákonem č. 123/1998 Sb. o právech na informace o životním prostředí a zákonem 124/2004 Sb. m. s. – Aarhuská úmluva. V podnikatelské sféře je však stále dost mezer v zákonných úpravách, jak ukázala nedávná problematika dovozu německého odpadu na naše území, které je třeba systematicky doplňovat a souběžně zvyšovat ekologické vědomí podnikatelských subjektů.

Jaké jsou tedy meze a možnosti environmentálního vzdělávání ve veřejné správě?

Každá lidská činnost je více či méně řízena **právními předpisy a normami**. Oblast veřejné správy je ve vzdělávání obecně řízena dvěma zákony. U pracovníků státní správy je hlavním rámcem zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech ...pro pracovníky samosprávy je to zákon č. 312/2000 Sb., o úřednících územních samosprávných celků ... a doplněno vyhláškami č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků a č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků. Tím je dána koncepce vzdělávání veřejné správy.

Environmentálním vzděláváním se ani jeden citovaný zákon nezabývá. Výjimku tvoří ZOZ na úseku výkonu samosprávy odboru životního prostředí. Environmentální vzdělávání veřejné správy je zmíněno ve Státním programu EVVO ČR (tj. Usnesení vlády ČR č. 1048/2000) a dále v Usnesení vlády č. 96/2002 k převodu činností v oblasti vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády z působnosti

ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva vnitra na Úřad vlády – v bodě 4. Upravuje text Usnesení vlády č. 1048/2000 takto:

„ministru vnitra – zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců územní samosprávy a okresních úřadů v oblasti SP EVVO v souladu s koncepcí přípravy pracovníků veřejné správy ... v bodě 5. Ministru a vedoucímu Úřadu vlády – zabezpečit vzdělávání a doškolování zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády v oblasti Státního programu ...“

Ve stání správě je EVVO upravena v Usnesení vlády č. 1542/2005 touto větou „v Článku 5 - Vstupní vzdělávání úvodní - odst. 4, písm. e) *seznámení s praxí daného správního úřadu v oblasti environmentální výchovy a osvěty.*“

Národní zpráva ČR o implementaci Aarhuské úmluvy (MŽP, 2004) uvádí, že „*Úředníci státní správy jsou v rámci vstupního školení proškolení v problematice přístupu veřejnosti k informacím o ŽP – školení je zajišťováno v rámci bloku Enviminima.*“

Usnesení vlády č. 991/2003 k plnění usnesení vlády č. 1048/2000, o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice s přílohou Akčního plánu na léta 2004-2006 se v kapitole II. zabývá „*Vzděláváním zaměstnanců ve správních úřadech, úředníků v územních samosprávných celcích a volených členů zastupitelstev*“. Na tato usnesení navazují Krajské koncepce EVVO, které tuto problematiku rozpracovávají do místních podmínek.

Obce nemají ze zákona povinnost se EVVO věnovat. Kraj poskytuje metodické vedení.

„Jediným zákonem, který stanovuje všeobecně podmínky pro EVVO, je zákon č. 17/1992 o životním prostředí:

§ 16: Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“ (Kulich, Systém EVVO v podmínkách krajů in Environmentální výchova ve školách)

Výše popsané skutečnosti potvrdily pracovní hypotézu, že environmentální vzdělávání ve veřejné správě má určité mezery. Je více méně dobrovolné, neboť právní síla Usnesení vlády je nižší než zákonné normy. Chybí tedy jednotná právní norma, která by jasně vymezovala pojmy, obsah, cíle a průběh environmentálního

vzdělávání ve veřejné správě. Zákon č. 218/2002 Sb. týkající se služby státních zaměstnanců, jejich vzdělávání blíže nespecifikuje, neurčuje druhy vzdělávání ani akreditační řízení jako zákon č. 312/2002 Sb. o úřednících územních samosprávných celků. Úředníci správních úřadů se ve vzdělávání řídí Usnesením vlády ČR č. 1542/2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců správních úřadů. Ani v jednom dokumentu není environmentální vzdělávání blíže rozpracováno.

Dotazníkové šetření mi potvrdilo, že environmentální vzdělávání je nutné provádět i v jiných odborech než jen odboru životního prostředí.

Další z možností a současně mezi jsou metody a formy EVVO. Kombinací těchto forem pak můžeme dosahovat vyšší účinnosti EVVO. Každá lidská činnost je ovlivněna jeho **individuálními schopnostmi**, ty tvoří obecnou mez a současně možnost působení EVVO na člověka. I **vztah** každého z nás **k životnímu prostředí** je odlišný a projevuje se v našem **chování**. **Jednání a postoje** jsou pak ovlivněny **informacemi a institucemi**, které je poskytují. Nakonec jsou to i **právní normy a předpisy**, které regulují naše chování. Zde bych dala důraz na kvalitu (a množství) přijímaných zákonů.

Z vnějších mezi je nutné zmínit finanční prostředky.

Finanční prostředky tvoří jednak „*vnitřní zdroje (vlastní rozpočty resortů, státní fondy, zdroje na regionální, okresní a místní úrovni), pak mimořádné zdroje v rámci návrhu státního rozpočtu a v neposlední řadě je to fiskální politika státu (stimulace podnikové sféry, ekologická daňová reforma). U některých projektů jsou to i zahraniční zdroje.*

Celá koncepce však počítá s tím, že počáteční investice se v budoucnu budou snižovat, díky *šetrnějšímu přístupu společnosti k životnímu prostředí a zapojení veřejnosti do řešení a odstraňování problémů životního prostředí.*“ (Státní program EVVO v ČR, 2000)

Vnější mezi je i **politické klima** ve společnosti. Nakolik proklamované cíle uvádí do praxe.

B. Moldan to shrnuje takto:

„Koncept udržitelného rozvoje u nás rozhodně kořeny nezapustil. ... Pokud je tento termín české veřejnosti vůbec znám, je považován za příliš široký, obecný a nicneříkající. Někdy je dokonce mylně interpretován jako jakási fundamentalistická zelená ideologie či sociální inženýrství. Výrazná politická vůle pro prosazení tohoto

konceptu včetně rétoriky veřejných činitelů chybí, politické strany ani jejich představitelé nepovažují myšlenky udržitelného rozvoje za politicky nosné téma, protože veřejnosti nic neříkají.“

Současně navrhuje tato východiska:

„Prvním a nejdůležitějším úkolem je zde zvýšení znalostí o principech udržitelného rozvoje, o jejich významu v každodenním životě a jejich zabudování do hodnotového systému lidí. Druhým základním prvkem účasti veřejnosti je pochopení a přijetí individuální odpovědnosti jednotlivých společenství a individuálních občanů a spotřebitelů.“ (Environmentální výchova ve školách, 2004)

Tabulka č. 2 Možnosti a meze environmentálního vzdělávání

Individuální		
možnosti	meze	řešení
Vztah k ŽP		Možnost působení osvěty, vzdělávání, rozvíjení, motivace, regulace chování, osobní příklad
Jednání a postoje		
Hodnotová orientace		
Ekologické povědomí		
Individuální schopnosti		
Zaměstnanec veřejné správy		
Metody a formy EVVO		Zkvalitňovat, hledat nové možnosti
	Právní předpisy a normy	Ovlivňovat kvalitu
Finance, ekonomické stimuly		Zdroje, kvalita projektů
	Politika státu (upřednostňování ekonomického růstu)	Strategie udržitelného rozvoje
Společenské		

„Jsou lidé, kteří se domnívají, že ekologické problémy jsou problémy přírody a že smyslem ekologických hnutí je chránit žáby, pulce a jinou nepraktickou havěť, zhotovovat krmítka a sbírat v lese po turistech odhozené papírky. To je naprostý omyl.

Ekologické problémy jsou problémy společnosti, která svým naprosto hladkým fungováním systematicky rozbíjí a ničí krajinu, ohrožuje přežití velké části živočišných druhů a vyvolává radikální změny klimatu. Smysl ekologických hnutí je dvojitý: jednak jsou ukazatelem toho, nakolik si lidé uvědomují širší souvislosti svého pobývání na této zemi, jednak jsou výrazem víry v to, že obyčejný občan má chuť a také prostředky změnit poměry, které ho poškozují a které budou poškozovat i jeho potomky.“ (J. Keller, Konec ekologie v Čechách in Průvodce – závod s časem, 2. díl)

Klíčová slova: environmentální vzdělávání, veřejná správa, státní správa, samospráva

Anotace

Cílem této práce je zmapování současného stavu úrovně environmentálního vzdělávání ve veřejné správě a zkoumání možností a mezí tohoto vzdělávání. V teoretické části jsem nastínila historii a pojmy environmentálního vzdělávání (cíle, východiska, obsah, zákony). Druhá část se zabývá environmentálním vzděláváním v Jihomoravském kraji. Dotazníkové šetření zkoumá míru proškolení veřejné správy jihomoravského kraje a postoje úředníků k principům trvale udržitelného života.

Key words: environmental education, public administration

Resume

The aim of this work is to present the level of environmental education in public administration in Czech Republic and to investigate the possibilities and limits of this education. In the theoretical part I implied the history and conceptions of environmental education (aims, resources, content, laws). The second part deals with the environmental education in South Moravian region. The questionnaire was used to investigate the level of knowledge of public administration and attitudes of clerks to the principles of sustainability.

Informační zdroje

1. Bibliografie: Environmentální vzdělávání, výchova, osvěta – teorie a praxe, UK Praha, 2005, 179 s., ISSN 0862-1837
2. Černá, M., Křížová, M.: Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, MŽP Praha, 2000, 108 s., ISBN 80-7212-151-0
3. ČSOP-Pavučina: Environmentální výchova ve školách (1.-4.díl), Zlín, 2004
4. Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost, UK Praha, 2002, 321 s.
5. Horká, H.: Ekologická výchova na 1. stupni ZŠ, MU Brno, 1993
6. Jihomoravské ekolisty 2/2004: Jihomoravský kraj, Brno, 2004, 20 s.
7. Kejdová, M., Vodičková, M.: Základy trestního a správního práva, IMS Brno, 2004, 136 s.
8. Kohoutek, R.: Sociální psychologie, IMS Brno, 2004, 215 s.
9. kolektiv autorů: Ochrana životního prostředí ČR se zaměřením na zemědělství, Praha, 2004, 80 s., ISBN 80-7271-152-0
10. Koncepce EVVO Jihomoravského kraje, Lipka, Brno, 2002, akt. 2005
11. Metodický pokyn k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních, MŠMT Praha, 2001
12. Meziresortní dohoda o spolupráci v oblasti EVVO mezi MŽP a MŠMT, Praha, 2004
13. Máchal, A.: Špetka dobromysli, EkoCentrum Brno pro Rezekvítek, Brno 1996
14. Máchal, A.: Průvodce praktickou ekologickou výchovou, Rezekvítek Brno, Brno, 2000
15. MV ČR – odbor přípravy pracovníků ve veřejné správě: Zpráva o stavu vzdělávání úředníků územních samosprávných celků v ČR v letech 2003-2004, Praha 2005, 70 s.
16. MŽP ČR: Aktuální dokumenty k Aarhuské úmluvě, Praha, 2006
17. MŽP CR– Zelený kruh: Národní zpráva ČR o implementaci Aarhuské úmluvy, Praha, 2004, 25 s.
18. Rentel, a.s.: Vypracování krátkodobé prognózy uplatňování informačních systémů pro aktivní informovanost úředníků ÚSC a veřejnosti v oblasti EVVO do roku 2012“, 80 s.
19. Sekot, A.: Sociologie v kostce, Paido, Brno, 2002, 142 s., ISBN 80-7315-021-2

20. Sborník z první česko-slovenské konference: Environmentální vzdělávání a výchova na vysokých školách připravujících učitele a výchovné pracovníky, Uherské Hradiště, 1999, 79 s.
21. Sborník příspěvků z konference: Vzdělávání pracovníků ve veřejné správě, Olomouc, 2002, 83 s., ISBN 80-244-0550-4

Časopisy:

Bedrník – časopis pro ekogramotnost, číslo 1, ročník 3, únor 2005, vydává SEVER

Zákony a usnesení (v internetové podobě přes www.env.cz)

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, m.j. obsahuje čl. 35, kde odst. 2 uvádí: „Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojích.“

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměst. (služební zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému ped. prac.

Zákon č. 124/2004 Sb., m. s. Aarhuská úmluva

Usnesení vlády č. 232/1992 ke strategii státní podpory ekologické výchovy na 90. léta

Usnesení vlády č. 323/1999 o Státní politice životního prostředí

Usnesení vlády č. 601/1999 ke koncepci přípravy pracovníků ve veřejné správě

Usnesení vlády č. 349/2001 k Systému vzdělávání pracovníků ve veřejné správě a o veřejné správě

Usnesení vlády č. 1010/2002 o změně usnesení vlády ze dne 23. října 2000 č. 1048, o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice

Usnesení vlády č. 991/2003 k plnění usnesení vlády č. 1048/2000

Usnesení vlády č. 235/2004 o Státní politice životního prostředí ČR

Usnesení vlády č. 1542/2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech

Internetové zdroje

1. www.env.cz (průběžně)
2. www.econnect.cz (18.12.2005)
3. www.ekologie.cz (18.12.2005)
4. www.nadacepartnerstvi.cz (10.4.2005)
5. www.msmt.cz – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (28.3.2005)
6. www.msmt.cz – Rozvoj vzdělávání a školství v krajích ČR. Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy krajů. (22.2.2005)
7. www.mvcr.cz (průběžně)

Přílohy

Příloha č. 1: Školní vzdělávací program ZŠ Lysice

Příloha č. 2: Vstupní vzdělávání MŽP ČR

Příloha č. 3: Akreditované vzdělávací instituce - graf

Příloha č. 4: Ekologicky příznivý úřad - soutěž

Příloha č. 5: Vzdělávání úředníků ÚSC - tabulka

Příloha č. 6: Firma Rentel a.s.

Příloha č. 7: Kurz „enviminima“

Příloha č. 8: Vstupní školení Magistrátu města Brna

Příloha č. 9: Dotazník

Příloha č. 10: Grafy k dotazníkovému šetření

Příloha č. 1 Školní vzdělávací program ZŠ Lysice

ŠVP - ZŠ Lysice

Environmentální výchova									
Název tematického okruhu EV	1. stupeň					2. stupeň			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Tv/posilování vztahu k přírodě a zdravému životnímu stylu Vv/porozování a vnímání s použitím všech smyslů, vztah člověka k přírodě PRV/Den Země	Tv/posilování vztahu k přírodě a zdravému životnímu stylu Vv/porozování a vnímání s použitím všech smyslů, vztah člověka k přírodě PRV/Den Země	Tv/posilování vztahu k přírodě a zdravému životnímu stylu Vv/porozování a vnímání s použitím všech smyslů, vztah člověka k přírodě M/praktické úkony HV/pisné o přírodě, živočišstvu, rostlinstvu, improvizace – B. Smeciana – Vlasta a další PRV/misto, kde zjištěme-životní prostředí obce, Skoly Den Země	Tv/posilování vztahu k přírodě a zdravému životnímu stylu Vv/porozování a vnímání s použitím všech smyslů, vztah člověka k přírodě M/praktické úkony, slovní úlohy-tvorba ČaS/misto, kde zjištěme-chráněná území okolí	Tv/posilování vztahu k přírodě a zdravému životnímu stylu Vv/porozování a vnímání s použitím všech smyslů, vztah člověka k přírodě M/praktické úkony, SÚ, projekty – tvorba HV/pisné o přírodě, rostlinstvu, živočišstvu, využití skladeb známých autorů ČaS/misto, kde zjištěme- chráněná území kraje Den Země	Př D/ vliv prostředí na vývoj člověka a fungování státu Př/ vliv člověka na vývoj okolního prostředí, Den Země Z/ ochrana krajiny, ochrana člověka při ohrožení TV	Př D/ vliv prostředí na fungování státu (Vělků Mgorava) Př/ vliv člověka na vývoj okolního prostředí, Den Země Z/ regionální geografie, ochrana člověka při ohrožení TV	Čj/ povídky Př/ vliv prostředí na vývoj člověka a jeho zdraví ČM/ anorganické sloučeniny, Vv/vztah člověka k přírodě Př/prostředí úvahy člověka Z/ chráněná území, ochrana člověka při ohrožení TV	Př F/ Vesmír a Energie D/ vliv přírodních podmínek na vedení válček, negativní vliv válček na prostředí, atomové zbraně Př/Vesmír jako součást našeho životního prostředí ČM/ organické sloučeniny, chemie a společnost Z/ krajina a ŽP, ochrana člověka při ohrožení TV

Příloha č. 2 Vstupní vzdělávání MŽP ČR

1

priloha 2

PROGRAMY POVINNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Vstupní vzdělávání

úterý 10. ledna 2006

Místo konání: MŽP, místnost č. 959 – přístavba nad garážemi

Lokálně orientační vzdělávací blok (1. výukový den)

Vzdělávací cíl: seznámení se základními právními a interními předpisy specifickými pro výkon pracovní činnosti na MŽP.

Cílová skupina: zaměstnanci nově přijímaní do pracovního poměru.

Odborný garant: OPO

Pořadatel: OPO

Čas	Téma	Lektor
9.00 – 9.15	➤ Postavení a hlavní úkoly MŽP	Ing. Otakar Makeš ředitel kanceláře ministra
9.20 - 10.20	➤ Personální práce: <ul style="list-style-type: none">➤ Organizační struktura MŽP➤ Platové předpisy➤ Vybrané kapitoly pracovního řádu	JUDr. Iva Cibulková ředitelka odboru personálního a organizačního
10.25 - 11.25	➤ Formální úprava materiálů pro jednání vlády a parlamentu	Mgr. Zdenka Dvořáková vedoucí samostatného oddělení vládní a parlamentní agendy JUDr. Miloš Gross samostatné odd. vládní a parlamentní agendy
11.30 – 12.00	➤ Právo na informace o životním prostředí	Ing. Karel Jech vedoucí odd.vzdělávání a osvěty
12.00 - 13.00	Přestávka na oběd	
13.00 - 13.15	➤ Rovné postavení žen a mužů	RNDr. Alena Marková odbor strategií
13.20 – 14.30	➤ Vzdělávání zaměstnanců: <ul style="list-style-type: none">➤ Zásady zařazování do vzdělávacích akcí➤ Nabídka vzdělávacích akcí➤ Postup při zařazování do vzdělávacích akcí➤ Environmentální minimum	JUDr. Vladimír Čermák odbor personální a organizační

Vstupní vzdělávání

středa 11. ledna 2006

Místo konání: MŽP, místnost č. 959 – přístavba nad garážemi

Specializační vzdělávací blok (2. výukový den)

Vzdělávací cíl: zprostředkování znalostí a vědomostí orientované na specifickou problematiku MŽP

Cílová skupina: zaměstnanci nově přijímaní do pracovního poměru.

Odborný garant: OPO

Pořadatel: OPO

Čas	Téma	Lektor
9.00 - 9.50	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Informační středisko MŽP: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Knihovna ➤ Služby ➤ Ediční činnost ➤ Skartační řád 	PhDr. Věra Krajičková <i>vedoucí oddělení referenčního informačního střediska</i>
10.00 - 12.00	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Administrativní informační systém: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Informační zdroje (zdroje úkolů) ➤ Spisová služba (spisový řád-čísla jednací, oběh spisů) ➤ Příprava podkladů pro poradu vedení ➤ Zák.o ochraně utajovaných skutečností 	Ing. Zdeněk Kabelka <i>ředitel odboru protokolu</i>
12.00 -13.00	Přestávka na oběd	
13.00 – 13.30	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Integrovaná prevence a omezování znečištění 	Ing. Jaroslav Fereš <i>oddělení SEA</i>
13.35 - 14.35	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozpočet a účetní operace <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hospodaření s rozpočtovými prostředky ➤ Programové financování ➤ Oběh účetních dokladů 	Eva Cepková Ing. Michal Tóth Svatava Barochová <i>odbor rozpočtu</i>
14.40 – 15.10	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zahraniční pracovní cesty, akce se zahraničními partnery 	Ing. Marta Jelínková <i>vedoucí samostatného oddělení zahr. protokolu</i>

Příloha č. 3 Akreditované vzdělávací instituce

Akreditované vzdělávací instituce

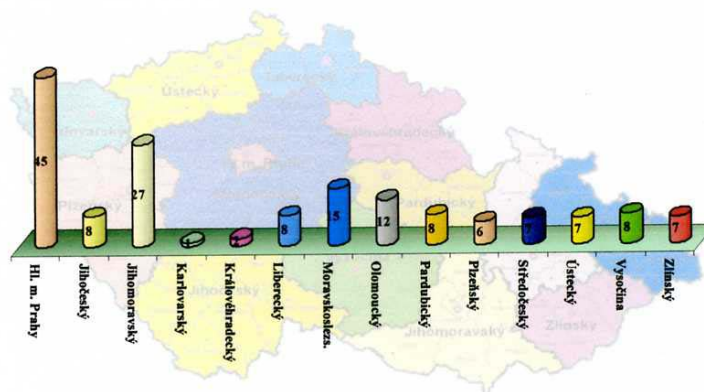
K 31. prosinci 2004 bylo v České republice celkem 161 akreditovaných vzdělávacích institucí, z tohoto počtu bylo akreditováno:

- 25 vzdělávacích institucí v roce 2002,
- 70 vzdělávacích institucí v roce 2003,
- 66 vzdělávacích institucí v roce 2004.

Pro přesnost je třeba konstatovat, že ne všechny akreditované instituce skutečně realizovaly alespoň jeden akreditovaný vzdělávací program.

Z celkového počtu akreditovaných vzdělávacích institucí bylo podle krajského uspořádání udělení akreditací vzdělávacím institucím rozloženo v rámci území České republiky následovně (viz graf č. 5):

Graf č. 5: Počty akreditovaných vzdělávacích institucí na území ČR

Nejvíce vzdělávacích institucí bylo akreditováno v tradičních centrech České republiky, tj. na území Hlavního města Prahy a v Jihomoravském kraji, a to především v Brně, kde sídlí většina akreditovaných vzdělávacích institucí z tohoto kraje.

Z dostupných údajů vyplývá, že možnosti zažádat o udělení akreditace vzdělávací institucí v minimální míře využily fyzické či právnické osoby na území Karlovarského a Královéhradeckého kraje. Z informací, které má Ministerstvo vnitra k dispozici, byla potřeba ÚSC z těchto regionů uspokojována vzděláváním úředníků v akreditovaných vzdělávacích institucích jednak v sousedních regionech, jednak v Praze a v Brně.

Zajímavý je i přehled akreditovaných vzdělávacích institucí podle druhu subjektů, které akreditaci získaly:

Příloha č. 4 Ekologicky příznivý úřad

Výzva

pro všechny instituce veřejné správy v Jihomoravském kraji.

Ředitel Krajského úřadu Jihomoravský kraj v rámci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) vyhláší Soutěž o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v Jihomoravském kraji.

Soutěž je v souladu s projektem EVVO „Podpora zeleného úřadování všech stupňů veřejné správy v Jihomoravském kraji. Princip soutěže spočívá v zodpovězení následujících otázek, které jsou zároveň hlavním kritériem pro vyhodnocení soutěže:

1. je váš úřad/instituce zapojen(a) do modelu CAF (společný hodnotící rámec využívající metod ke zlepšení kvality ve veřejném sektoru) nebo systému řízení EMS či EMAS?
2. je váš úřad/instituce zapojen(a) do tvorby Místních Agend 21, Místních akčních skupin nebo v asociaci Národní sítě zdravých měst?
3. proškolili jste úředníky vašeho(i) úřadu/instituce v oblasti EVVO, pokud ano, kolik?
4. třídíte odpad, jaký?
5. využíváte k vytápění obnovitelné zdroje energie?
6. podporujete jiné aktivity v oblasti EVVO?

Vyhodnocení soutěže provede v září letošního roku Krajská koordinační skupina jmenovaná ředitelem krajského úřadu.

Oceněn bude nejaktivnější úřad, a to předáním certifikátu ředitele Krajského úřadu Jihomoravského kraje za podporu principů zeleného úřadování a propagaci ekologicky příznivého chování úřadu/instituce.

Proto, pokud váš úřad či jiná instituce veřejné správy podporuje šetrnější provoz a zároveň sídlí na území Jihomoravského kraje, ať neváhá a přihlásí se do této soutěže zasláním přiloženého formuláře do 30.6.2006 na adresu: Krajský úřad Jihomoravského kraje,

Odbor životního prostředí
Žerotínovo nám. 3/5
601 82 Brno

Ing. Jiří C R H A
ředitel
Krajského úřadu Jihomoravského kraje

- Přílohy: 1. formulář přihlášky do soutěže
2. použité termíny

Příloha č. 5 Vzdělávání úředníků ÚSC

Opakované zkoušky

V roce 2003 bylo klasifikačním stupněm „nevyhověl“ hodnoceno 498 úředníků územních samosprávných celků. Nejvíce neúspěšných úředníků bylo hodnoceno klasifikačním stupněm „nevyhověl“ při ověřování zvláštní odborné způsobilosti v následujících správních činnostech: FIN, DANE, SR, OPCD. V roce 2003 realizoval Institut Praha celkem 45 termínů opakovaných zkoušek.

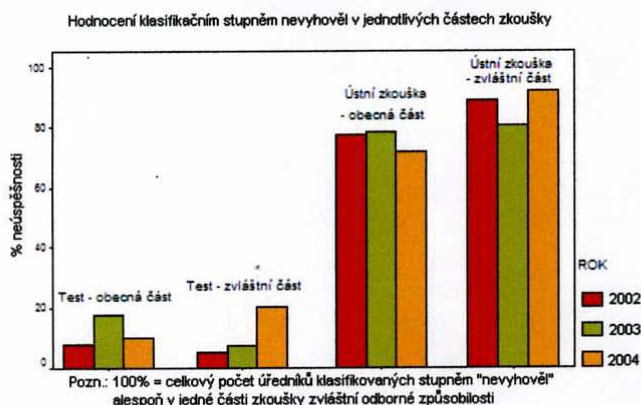
V druhém pololetí 2003 bylo hodnoceno klasifikačním stupněm „nevyhověl“ 241 úředníků z krajských úřadů. Nejvíce úředníků bylo z krajského úřadu Jihomoravského a Moravskoslezského kraje. Další podrobnosti jsou uvedeny ve vedlejší tabulce.

Tab. č. 1: Neúspěšnost při ověřování ZOZ v II. pol. 2003 podle krajů

kraj	počet neúspěšných
Hlavní město Praha	34
Plzeňský kraj	7
Ústecký kraj	27
Středočeský kraj	22
Pardubický kraj	8
Jihomoravský kraj	54
Kraj Vysočina	6
Zlínský kraj	7
Jihočeský kraj	13
Olomoucký kraj	9
Královéhradecký kraj	9
Moravskoslezský kraj	36
Karlovarský kraj	4
Liberecký kraj	5

Pro zajímavost uvádíme přehled vývoje neúspěšnosti u zkoušky v období 2002 – 2004¹ v jednotlivých částech zkoušky. Graf je založen na souboru dat, který zahrnuje ty úředníky, kteří byli hodnoceni klasifikačním stupněm „nevyhověl“ alespoň v jedné části zkoušky (a tedy celkově hodnoceni klasifikačním stupněm „nevyhověl“). Graf potvrzuje obecnou zkušenost formulovanou členy zkušebních komisí – problém nepředstavuje písemná, ale ústní část zkoušky.

Graf č. 3: Neúspěšnost při ověřování ZOZ v jednotlivých částech zkoušky

¹ Vzhledem k tomu, že k datu zpracování této zprávy nebyly ještě známy skutečné údaje, byly dostupné údaje extrapolovány na celý rok 2004. Konečná čísla se budou pravděpodobně mírně lišit od zde uvedených.

Příloha č. 6 Firma Rentel a.s.

		RENTEL a.s. Ohradské náměstí 1621/5 155 00 PRAHA 5 Tel.: +420 251 627 920, 30; Fax: +420 251 627 922			
O společnosti	Korporace	Veřejná správa	Univerzity	Produkty	Přihlášení

AKREDITOVÁNO

Akreditace u MVČR

Akreditace u Odboru pro vzdělávání pracovníků ve veřejné správě

Dle zákona č. 312 / 2002 Sb., O úřednících územních samosprávných celků, byly naší společností Odborem přípravy pracovníků ve veřejné správě Ministerstva vnitra ČR, nabízí následující akreditované vzdělávací programy realizované distanční formou:

A) vstupní vzdělávání (podle § 19 zákona)

eLearningového vzdělávacího programu Vstupní vzdělávání
Kurz svým obsahem zajišťuje proškolení úředníků dle zákona č.312/2002, § 19 Sb. Kurz svým pojetím umožňuje řešit tuto povinnost formou eLearningu za přispění moderních nástrojů a tím učinit z tohoto školení efektivní proces, který není závislý na čase účastníků a ne místě jejich zaměstnání.

B) průběžné vzdělávání (podle § 20 zákona)

eLearningového vzdělávacího programu Evropská Unie
Kurz je určen především pracovníkům samosprávy a státní správy na všech stupních působnosti, ale i všem dalším zájemcům. Obsahuje informaci o důvodech vzniku EU, jejím rozvoji a cílech v minulosti, současnosti a budoucnosti, o struktuře a orgánech EU a o základních pilířích politiky EU. Kurz je tvořen výkladem, videoukázkami, autotesty, cvičeními, odkazy na veřejně dostupné informace na Internetu.

eLearningového vzdělávacího programu Boj proti korupci ve veřejné správě
V širších souvislostech popisuje problematiku korupce nejen v našich podmínkách, ale přináší i řadu zajímavých údajů o korupci v této oblasti ve světě. Program školení byl jedním z prvních a konkrétních vzdělávacích programů, které byly koncipovány v návaznosti na probíhající reformní procesy v české veřejné správě a navazovaly nejen na vládou schválenou Koncepti přípravy pracovníků veřejné správy. Kurz je tvořen výkladem, autotesty, odkazy na veřejně dostupné informace na Internetu.

eLearningového vzdělávacího programu Environmentální minimum
Tento kurz vychází z Usnesení vlády č. 1048/2000 a řeší úkol č.9 Akčního plánu Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice na léta 2001- 2003, environmentální vzdělávání veřejné správy. Kurz je povinnou součástí implementace Usnesení vlády č. 601/1999 k Návrhu koncepce přípravy pracovníků veřejné správy. Současně odpovídá realizaci Usnesení vlády č. 1028/2001 o Pravidlech, kterými se stanoví způsob přípravy zaměstnanců ve správních úřadech a Úřadu vlády. Kurz je koncipován jako základní vzdělávací program pro zaměstnance orgánů státní správy. Je tvořen výkladem, autotesty, testy a odkazy na veřejně dostupné informace na Internetu.

eLearningového vzdělávacího programu Minimum o strukturálních fondech Evropské unie
Tento kurz má za cíl sjednotit a utřídit základní znalosti o strukturálních fondech v Evropské unii a informovat a orientovat účastníka v oblastech fungování fondů EU a poskytnout informace, které zvýší šance uchazečů o podporu EU. Seznámit účastníky školení s vývojem, významem a principy regionální a strukturální politiky, nástroji jejich financování a jejím legislativním rámcem.

eLearningového vzdělávacího programu Zákon o matrikách, jménu a příjmení
Kurz svým obsahem zasahuje prakticky všechny pracovníky státní správy a zejména samosprávy, kteří pracují v oblasti matrik a evidence obyvatel a obecně se zabývají správními úkony s těmito oblastmi souvisejícími. Tento kurz má za cíl přehlednou formou seznámit účastníky se zákonem a v komentovaném znění vysvětlit a popsat jednotlivé úkony, které ze zákona vyplývají. Kurz obsahuje zhruba 70% komentářů a výkladů autora.

♦ Akreditace u MVČR
♦ Akreditace u MŠMT
♦ Akreditace u GRSS
♦ Proces realizace školení
♦ AKREDITOVANEKURZY.CZ

<http://www.rentel.cz/rentel/rentelweb.nsf/All/AF7EDC28507189F9C1256EEE00606F64> 24.9.2005

Příloha č. 7 Kurz „enviminima“

Název:	Základní pilíře v zapojování veřejnosti do rozhodování o životním prostředí
Kapitola:	1
Pořadí v kapitole:	8
	☐ Možnost vytvářet diskuzi
Klíčová slova:	Přístup k Informacím
Typ:	Dokument
Kategorie:	Rozšiřující článek
Určeno pro:	

Systém zapojování veřejnosti do rozhodování navržený Aarhuskou úmluvou spočívá na třech pilířích:

1. Přístup veřejnosti k informacím (čl.4, 5)

- **Pasivní poskytování informací na základě žádosti občanů:**
 - ⇒ Poskytnout informaci na základě žádosti, a to i bez udání důvodu
 - ⇒ Poskytnout informaci ve formě požadované žadatelem
 - ⇒ Žádost o informaci lze zamítnout jen na základě přesně stanovených důvodů (informace je chráněna z důvodu veřejného zájmu, tj. tajemství státního, služebního, obchodního,..)
 - ⇒ Pokud dotázaný orgán nemá požadovanou informaci k dispozici, je povinen na tuto skutečnost žadatele upozornit, s tím že jej odkáže na orgán, který informaci poskytne (ministerstva, místní rozhodovatele /krajské zastupitelstvo, Regionální radu apod./, zpracovatele dokumentu a další)
- **Aktivní rozšiřování informací**
Orgány státní správy mají za povinnost rozšiřovat relevantní informace aktivně s důrazem na využívání komunikace prostřednictvím elektronických médií. Požaduje dále, aby byl vytvořen svého druhu registr, který by poskytoval uživatelům nástroj k identifikaci dostupných informací a zároveň je instruoval, kde lze informace tohoto druhu získat.

2. Přístup veřejnosti k rozhodování (čl. 6, 7)

- **Včasný začátek zapojení veřejnosti**
Jedná se o sběr připomínek k určité části nebo verzi strategického dokumentu a zúčastnění se identifikování problémů
- **Identifikace zainteresované / dotčené veřejnosti**
V rámci konkrétního teritoria, v němž je orgán státní správy kompetentní se lze zaměřit především na nestátní neziskové organizace, širokou/neorganizovanou veřejnost, podnikatelský sektor, orgány samosprávy, jiné organizace (univerzity, odborné ústavy apod.)
- **Řádné oznámení a přístup k dokumentům**
Oslovování veřejnosti za pomoci prostředků masové komunikace (regionální média, Internet, poštovní styk)
- **Dostatečný čas pro efektivní zapojení veřejnosti**
Veřejnost má právo na dostatek času pro seznámení se s relevantními materiály a jejich připomínkováním
- **Povinně brát zřetel výstupům zapojení veřejnosti**
Připomínky obdržené od veřejnosti musí být odborným konzultantem, nebo jiným expertem na zapojování veřejnosti podrobeny podrobné analýze směřující k identifikování jejich obsahu, aniž by bylo bráno v potaz, kým byly podány (bez diskriminace), výstupy veřejnosti musí být zveřejněny nebo nezpracované připomínky odůvodněny a také zveřejněny
- **Přístup veřejnosti k dostupným vysvětlujícím materiálům**
Jedná se především o snadný přístup veřejnosti k informacím, který lze zajistit efektivním používáním elektronických nástrojů komunikace a snahou poskytnout veřejnosti (nejlépe adresně) zpětnou vazbu, která je bude informovat o tom, co se s jejich připomínkami stalo

3. Přístup veřejnosti k právní ochraně

Jedná se o možnost veřejnosti dosáhnout přezkoumání soudem a/nebo jiným nezávislým a nestranným orgánem zřízeným ze zákona, napadat věcně a procedurálně zákonnost jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo opomenutí. V našich poměrech padá v úvahu řešení prostřednictvím soudu nebo ombudsmana.

Informační zdroje :

- ❖ Aarhuská úmluva

Název:	Principy státní politiky ochrany přírody a krajiny
Kapitola:	1
Pořadí v kapitole:	7
☐ Možnost vytvářet diskuzi	
<hr/>	
Klíčová slova:	Cíle a principy ochrany přírody a krajiny
Typ:	Dokument
Kategorie:	Rozšiřující článek
Určeno pro:	

Úloha státu je v ochraně přírody a krajiny nezastupitelná. Stát musí vytvářet legislativní a ekonomické prostředí, v němž bude možno udržet přírodní prvky, ekologickou stabilitu a produkční potenciál v krajině. Výkon státní správy na území chráněných krajinných oblastí a národních parků je nezbytné udržet v působnosti specializovaných orgánů státní správy (správ národních parků a chráněných krajinných oblastí).

Hlavním úkolem státu je:

- Regulovat, usměrňovat a v odůvodněných případech omezovat aktivity, které negativně ovlivňují přírodní prostředí
- Stát bude podporovat vzdělávání a osvětu k ochraně přírody i krajiny a vytvářet systém pozitivní stimulace, včetně ekonomické, zainteresovaných subjektů k dodržování pravidel na ochranu přírody a krajiny

Ochrana přírody a krajiny lze účinně uskutečňovat pouze za účasti veřejnosti, především obcí, občanů i občanských sdružení. Právní předpisy musí k prohloubení účasti veřejnosti zajistit potřebný právní rámec zahrnující možnost širší účasti veřejnosti na rozhodovacích procesech (zejména správních řízeních), včetně práva na soudní přezkoumání rozhodnutí orgánů veřejné moci. Je žádoucí podpořit vznik a činnost tzv. pozemkových spolků, neziskových občanských sdružení pečujících o vybrané přírodní lokality, které dlouhodobě od vlastníků najímají nebo vykupují do svého vlastnictví za účelem jejich ochrany.

Konkrétní a věcné úkoly ochrany přírody a krajiny v místech a přirozených i administrativně vymezených regionech se stávají základem decentralizace rozhodování o této problematice. Místní či regionální orgány umožňují posoudit záležitosti ochrany přírody a krajiny lépe než z centra. Možný přesun se týká zejména působnosti v obecné ochraně přírody a krajiny dle § 4 - 12 Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Ekonomické principy a nástroje ochrany přírody a krajiny

Ekonomické nástroje při uplatňování cílů ochrany přírody musí nabývat stále většího významu. Za jejich zárodek lze považovat dosavadní systém dotací a některých daňových úlev a podpor poskytovaných ze Státního fondu životního prostředí. V budoucnu se musí uchovat a dle možnosti i zvýšit míra financování zájmů ochrany přírody z veřejných i soukromých prostředků. Nezbytné je vázat dotace poskytované do zemědělství na adresné a kontrolovatelné ekologické podmínky jejich použití.

Informační zdroje :

- ❖ [Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny](#)
- ❖ [Zákon č. 168/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny](#)
- ❖ [Státní program ochrany přírody a krajiny ČR](#)
- ❖ [Zákon č. 218/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny](#)

Související články :

Příloha č. 8 Vstupní školení Magistrátu města Brna

Statutární město Brno – Magistrát města Brna

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

„VSTUPNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ÚŘEDNÍKŮ STATUTÁRNÍHO MĚSTA BRNA“

1. vzdělávací předmět - PRÁVO

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Úvod do studia práva
2.	Tvorba právních předpisů a norem
3.	Základy ústavního práva a státovědy
4.	Základy správního práva
5.	Základy obchodního a finančního práva
6.	Civilněprávní a trestněprávní odpovědnost ve veřejné správě
7.	Kontrola ve veřejné správě
8.	Základní pojmy evropského práva

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 8 hodin

2. vzdělávací předmět – VEŘEJNÁ SPRÁVA V ČR

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Veřejná správa v ČR
2.	
3.	Reformní procesy ve veřejné správě v ČR
4.	Občan a veřejná správa
5.	Základní informace o kraji a obci (2 hodiny)

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 5 hodin

3. vzdělávací předmět - ORGANIZACE A ŘÍZENÍ STATUTÁRNÍHO MĚSTA BRNA

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Legislativní vymezení správního úřadu (o krajích, o obcích)
2.	Statut města Brna, Organizační řád Magistrátu města Brna
3.	Vymezení kompetencí s ohledem na pracovní zařazení zaměstnance a úředníka
4.	Spisový a skartační řád, elektronické zpracování dokumentů, archivace
5.	Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů
6.	Pracovní řád a pracovní právní záležitosti zaměstnanců a úředníků včetně odměňování
7.	Ochrana osobních údajů, svobodný přístup k informacím
8.	Etický kodex úředníka, korupce ve veřejné správě

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 8 hodin

4. vzdělávací předmět – VEŘEJNÁ EKONOMIKA A FINANCE

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Základní pojmy ekonomie veřejného sektoru
2.	Základní pojmy veřejných financí

3.	Veřejné rozpočty – tvorba, schvalovací procesy, finanční řízení, analýza a kontrola
4.	Problematika veřejných zakázek
5.	Praktické znalosti a dovednosti (vyplňování cestovních příkazů, dokladů na nákup v hotovosti a dalších vnitřních dokladů na úseku financí, požadavkový list, čerpání prostředků ze sociálního fondu)

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 5 hodin

5. vzdělávací předmět – INFORMATIKA

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Základy počítačové gramotnosti – MS WORD, MS EXCEL
2.	Internet – MS Explorer, elektronická pošta, práce s informacemi
3.	Ochrana dat v elektronické podobě
4.	Informační systémy ve veřejné správě.

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 6 hodin

6. vzdělávací předmět - BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, EKOLOGIE

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnanců
2.	Pracoviště, pracovní prostředí, prevence
3.	Organizace práce a pracovního postupu z hlediska BOZP
4.	Předmět, systém a prameny práva životního prostředí, organizace státní správy v ochraně životního prostředí, systém a základní kompetence, prosazování a odpovědnost v právu životního prostředí.

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 4 hodiny

7. vzdělávací předmět – EVROPSKÁ UNIE

Osnova vzdělávacího předmětu:

1.	Historie evropské integrace, národní versus nadnárodní zájmy, politické a ekonomické faktory
2.	Význam Maastrichtské a Amsterodamské smlouvy
3.	Jednotný trh, volný pohyb výrobků, služeb, osob, kapitálu, společná politika EU, hospodářská a měnová unie, regionální politika EU, podpůrné fondy EU
4.	Instituce EU, rozhodovací proces EU
5.	Mezinárodní právo jako zdroj právních standardů, základní pojmy evropského práva

Časový rozsah vzdělávacího předmětu: 3 hodiny

Příloha č. 9 Dotazník

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

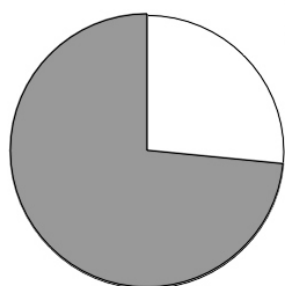
Vážení respondenti, obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, jež je součástí bakalářské práce „Možnosti a meze environmentálního vzdělávání ve veřejné správě“. Získané informace budou využity ke zkvalitnění nabídky environmentálního vzdělávání. Děkuji za Váš čas a ochotu. Radka Čáslavová (zašlete, prosím, na rcaslavova@seznam.cz)

1. **Pohlaví (zaškrtněte):**
Muž Žena
2. **Věk (zaškrtněte)**
20-30 31-45 46-55 56-65 let
3. **Odbor (doplňte):**
4. **Pracovní zařazení (doplňte):**
5. **Dosažené vzdělání (doplňte):**
VŠ (obor): SŠ (obor) Všeobecné SŠ s maturitou:
Odborné bez maturity: Vyučení:
6. **Délka praxe celkem/ délka praxe ve veřejné správě (doplňte):**
7. **Environmentální vzdělávání (zaškrtněte, příp. doplňte)**
 - 7.1 **Mám vzdělání v environmentálním oboru:** ano ne
Upřesněte:
 - 7.2 **Byl jsem proškolen v env. problematice:** ano ne (pokud ano, pokračujte i v otázkách 7.3 – 7.9)
Kolikrát:
Kdy naposledy (rok):
 - 7.3 **Poslední proškolení provedla akreditovaná instituce (upřesněte):**
 - 7.4 **Environmentální vzdělávání bylo součástí školení (zaškrtněte):**
Vstupní úvodní Vstupní následné
Prohlubující manažerské Prohlubující v dalších oblastech (specializační)
 - 7.5 **Forma proškolení (zaškrtněte nebo doplňte):**
Kurz E-learning Jiné:
 - 7.6 **Byl jsem s obsahem a formou proškolení spokojen – uveďte s čím:**
 - 7.7 **Byl jsem s obsahem a formou proškolení nespokojen – uveďte s čím:**
 - 7.8 **Při environmentálním vzdělávání mi chyběla tato témata (uveďte):**
 - 7.9 **Které poznatky ze školení nejvíce využívám v praxi (uveďte):**
8. **Osobní vztah k environmentální problematice (zaškrtněte či doplňte):**
 - 8.1 **Sympatizuji s ekologickými zásadami trvale udržitelného života:** ano ne
 - 8.2 **Dodržuji tyto zásady:** ano ne
 - 8.3 **Jsem proti těmto zásadám:** ano ne
 - 8.4 **Mám podmínky k dodržování ekologických zásad na pracovišti:** ano ne
9. **Jaký je váš názor (zaškrtněte):**
 - 9.1 **Na finanční zabezpečení envi. vzdělávání:** přiměřené malé přehnané
 - 9.2 **Na odborné zabezpečení envi. vzdělávání:** výborné dobré nedostatečné

10. **Vaše náměty** ke zlepšení situace v environmentálním vzdělávání můžete připsat na druhou stranu tohoto dotazníku. Děkuji.

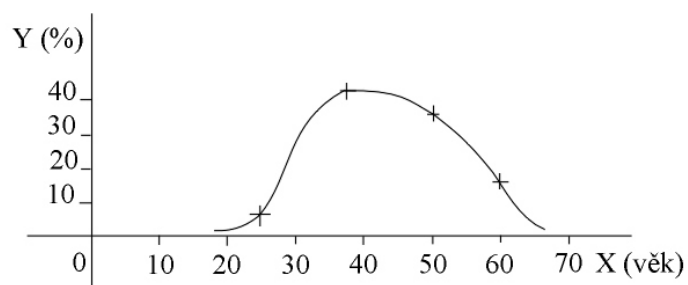
Příloha č. 10 Grafy k dotazníkovému šetření

1) Pohlaví

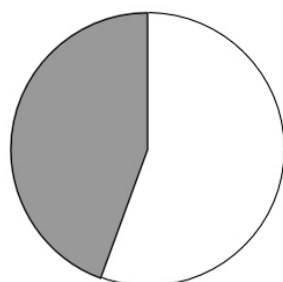

Muži 27,3%
ženy 72,7%

2) věk

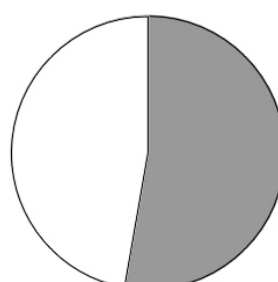

7.1) Vzdělání v environmentálním oboru

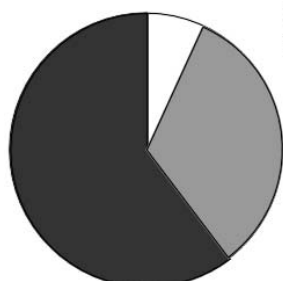
Ano 40,9%
Ne 59,1%

7.2) Proškolení v env. Problematice

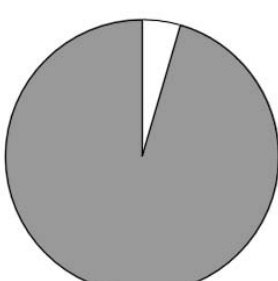
Ano 54,5%
Ne 45,5%

7.6-7) Spokojenost účastníků

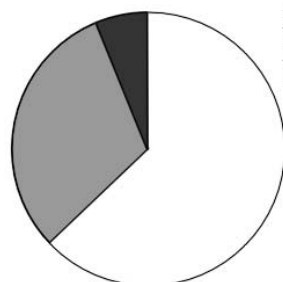
Ano 31,8%
Ne 6,8%
Nevyjádřeno 59,1%

8.1) Sympatizují s ekol. Zásadami

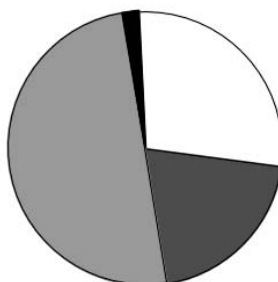
Ano 95,5%
Nezná 4,5%

8.2) Dodržují ekol. Zásady

Ano 70,5%
Ne 22,7%
Někdy 6,5%

8.4) Podmínky na pracovišti

Ano 50%
Ne 29,5%
Částečně 2,3%
Nevyjádřeno 18,2%